

erdélyi riport

H E T I H Í R M A G A Z I N
XIII. ÉVF. 16. (520.) SZÁM – 2014. MÁJUS 2.

Tárkány tragédiái **REPORT**

Forrósodik a hidegháború –
Nógrádi György **INTERJÚ**

Az emlékezet polifóniája –
Nagy Gabriella író **PORTRÉ**

**Táncok
a könyves kávéházban**

Mesél a tangó

Kolozsvári Állami Magyar Színház

2013/2014-es évad

MÁJUS ELEJI ELŐADÁSOK A KOLOZSVÁRI ÁLLAMI MAGYAR SZÍNHÁZ NAGYTERMÉBEN

Miroslav Krleža

Léda

Rendező: Robert Raponja
Pénteken, május 2-án,
19.00 órától

Vágyak és érdekek, képmutatás és valóság – szerelmi játék egy karneváli éjszakán

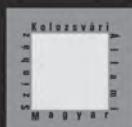
Bohumil Hrabal

Őfelsége pincére voltam

Rendező: Michal Dočekal

Vasárnap, május 4-én,
20.00 órától

*Egy hétköznapi ember sorsa
a történelmi események forgatagában*

www.biletmaster.ro

tartalom

8

HETI MÉRLEG

4–7 A hét hírei, Műzli, Hír plusz komment
Szűcs László: Nincs kitalálva jobb

INTERJÚ

8–9 Kustán Magyarai Attila: „Ott a helyünk a fősodorban” – Hegedüs Csilla, az RMDSZ EP-képviselőjelöltje, kulturális államtitkár

AKTUÁLIS

10–12 Cseke Péter Tamás: Elstartolt a brüsszeli futam – pártmozgások az EP-kampány nyitányában

INTERJÚ

13–15 Szilágyi Aladár: Dunának, Oltnak nem egy a veszélye – Pásztor Sándor vízügyi államtitkár

RIPORT

16–19 Tasnádi-Sáhy Péter: Tárkány tragédiái

INTERJÚ

20–21 Gál Mária: Forrósodik a hidegháború – Nógrádi György biztonságpolitikai szakértő az ukrainai válságról

TÉKA

22 Parászka Boróka: Világaink harca – Szilasi László A harmadik híd című regényéről

PORTRÉ

23–25 Szilágyi Aladár: Az emlékezet polifóniája – Nagy Gabriella költő, író, szerkesztő

TÉKA

26–27 Kustán Magyarai Attila: Párhuzamok, kockázatok – Kántor Lajos könyve Domokos Gézáról

JELENSÉG

28–29 Mátyás Zsolt Imre: Tangómesék Sevastia könyvtárából

NÉZŐPONT

30 Sike Lajos: Várjuk „zalai” képviselőnket

CÍMLAPFOTÓ: BÍRÓ MÁRTON

13

16

23

26

ERDÉLYI RIPIORT –
KÖZÉLETI ÉS KULTURÁLIS HETILAP
XIII. ÉVF. 16. (520.) SZÁM

FŐSZERKESZTŐ: SZÜCS LÁSZLÓ

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: MARKÓ BÉLA
(ELNÖK), TIBORI SZABÓ ZOLTÁN,
GÁLFALVI ZSOLT, VISKY ANDRÁS,
JAKOBOVITS MIKLÓS (1936-2012)

ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: STANIK ISTVÁN

KINDE ANNAMÁRIA (1956-2014)

SZERKESZTŐK: CSEKE PÉTER TAMÁS,
KUSTÁN MAGYARI ATTILA,
PARÁSZKA BORÓKA, SIMON JUDIT,
SZILÁGYI ALADÁR, TASNÁDI-SÁHY PÉTER

MŰSZAKI SZERKESZTŐK:

BÁLINT ALÍZ, BENKŐ J. ZOLTÁN

SZERKESZTŐSÉGI TITKÁR: FODOR JUDIT

ÁLLANDÓ MUNKATÁRSAK:

GÁL MÁRIA, HORVÁTH ANDOR, KÖRÖSSI

P. JÓZSEF, SIKE LAJOS, SZÉKEDI FERENC,

SZÉKELY ERVIN, ZSEHRÁNSZKY ISTVÁN,

VARGA MELINDA, TAMÁS PÁL

DESIGN: MIHÁLY LÁSZLÓ

A KÖS KÁROLY AKADEμία ALAPÍTVÁNY
MEGBÍZÁSÁBÓL KIADJA

A RIPIORT KIADÓ KFT., NAGYVÁRAD.

FELELŐS KIADÓ: SIMON JUDIT

ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ: BÉRES ATTILA

ADMINISZTRÁCIÓ: POZMAN ERIKA,

DUNSOARA BRIGITTA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

410161 NAGYVÁRAD (ORADEA),

MAGNOLIEI U. 29.

TELEFON/FAX: +40/259/419-924

E-MAIL: RIPIORTKIADO@GMAIL.COM

ELŐFIZETÉSI DÍJSZABÁSAINK: 3 HÓNAPRA
30 LEJ, 6 HÓNAPRA 50 LEJ, EGY ÉVRE 90 LEJ.

MAGYARORSZÁGI ELŐFIZETÉSI DÍJAK:

3 HÓNAPRA 5.000 FORINT, 6 HÓNAPRA

8.500 FORINT, EGY ÉVRE 15.000 FORINT.

BANKSZÁMLASZÁM:

RON: BANCA TRANSILVANIA ORADEA

RO57 BTRL 0050 1202 5360 21XX;

HUF: BANCA TRANSILVANIA ORADEA

RO30 BTRL 0051 2202 5360 21XX –

SWIFT: BTRLRO22.

KÉSZÜLT A NAGYVÁRAD

EUROPRINT NYOMDÁBAN.

FELELŐS VEZETŐ: DERZSI ÁKOS

ISSN 1583-3402

röviden

■ **A romániaiak többsége úgy véli, az egyház nem avatkozhat bele a politikába, ugyanakkor 60 százalékuk szerint egy ateistának nem lenne szabad állami funkciót betöltenie – derül ki az IRES közvélemény-kutató felméréséből. A romániaiak szerint az egyháznak olyan problémákkal kellene foglalkoznia, mint az agyhalál állapotában levők szerveinek átültetése, a hűtlenség vagy az abortusz. A politika mellett a homoszexualitás sem olyan téma, amelyet tárgyalniuk kellene.**

■ **Csak papíron oldja meg a kórházi alkalmazottak létszámihiányát az egészségügy. Tovább csökkentik a kórházi ágyak számát, így kevesebb személyzetre lesz szükség. A jelenlegi előírások szerint egy nővérre legfeljebb 12 ágy juthat, egy orvosra 15. 2016-ig 4000 kórházi hely fog eltűnni annak fejében, hogy Románia eleget tegyen az európai előírásnak, ami 100 ezer lakosra 4,8 ágyat jelent. A kórházi ágyak száma eddig is csökkent. 2010-ben 136 ezer ágy volt, tavalyra 123 ezerre, idénre 121 ezerre mérséklődött számuk, 2016-ig 119 ezer kórházi ágy lesz az országban.**

■ **Kovács Péter főtítkár aláírta az RMDSZ részéről a Diszkriminációmentes kampány című dokumentumot. A Nyílt Társadalomért Alapítvány által megfogalmazott felhívásban felszólítják a hazai politikai alakulatokat, valamint az egyéni jelölteket, hogy diszkriminációmentes, békés kampányt folytassanak. Kovács Péter elmondta, a szövetség minden intézkedést megtesz annak érdekében, hogy kampányaiban, illetve egyéb tevékenységek során is a fenti elvek szerint jár el, és erre bízta a többi pártot is.**

Nincs elég hazai tartalékos

Legutóbbi ülésén a Legfelső Védelmi Tanács (CSAT) az ukrán válság kapcsán elemezte a tartalékosok mozgósításának lehetőségét is. Traian Băsescu szerint Románia katonai konfliktus esetén nehéz helyzetbe kerül, mert nincsenek tartalékosai. „Nagy részük ugyanis Angliában, Spanyolországban, Olaszországban dolgozik” – magyarázta. „Az ukrán válság kirobbanása óta mi is, a lengyelek is, a balti államok is az amerikaiaknak könyörgünk segítségért. Miért lenne kötelesség az amerikai adófizető megfizetni a mi biztonságunkat?” – fogalmazott az államfő.

„Nem fog sem az orosz külügyminisztérium, sem Putyin elnök, sem Medvedyev kormányfő meggyőzni engem arról, hogy Oroszország a béke követe, az olajág hordozója ebben a térségben. Nem: Oroszország konfliktusokat gerjeszt és instabilitást” – jelentette ki Băsescu. Kifejtette: Oroszország egy instabilitási gyűrűt hozott létre a Fekete-tenger körül, a Krím félszigeten, a Hegyi-Karabáh térségben, Abháziában, Dél-Oszétiaiban és a Dnyeszter-melléken. „Ezeket a konfliktusokat Moszkvából lehet csak megoldani, de ugyanúgy robbantani is onnan

lehet őket, akár egymás után, akár egyszerre, ahogy Moszkva politikai igényei megkívánják” – vélekedett az elnök.

Szerinte a kormánynak nagyobb figyelmet kellene fordítania az ország védelmi képességeinek növelésére. Megjegyezte: Romániának jól képzett hivatásos katonái vannak, akik megjárták Irakot és Afganisztánt (fotó), és sokszor voltak már éles helyzetben is.

Honosítják a „honfitársakat”

Kijelölték a Krím félsziget és Ukrajna közötti orosz államhatárt, s április 24-től hatályba is léptek a határátkelési szabályok a Krím félszigeten. A közeljövőben döntenek a határátkelőhelyek számáról és helyéről, egyelőre azt sem határozták meg, milyen szabályok lesznek érvényesek

műzli

Himalája ellen debütál Székelyföld

2003. december 12-én alapították meg az NF-Tanácsot, amely egy olyan sportszervezet, mely a nem képviselt nemzetek és közösségek, autonóm területek és mikronemzetek labdarúgó-válogottjait hivatott képviselni. Januárban a Székelyföld Labdarúgó Egyesületet is felvették az NF-Tanácsba. A csapat ott lesz a szervezet 16 csapatos világbajnokságán is, amelyet Finnországban tartanak. Legutóbb 2012-ben Kurdisztánban volt a vébé, a Székelyföld Labdarúgó Egyesületet 43. tagként vették fel a szervezetbe. A székelyföldi válogatott még alakulóban van, egyelőre annyi biztos, hogy május 31-én játssza első hivatalos mérkőzését, méghozzá Himalája válogatottja ellen.

Kis hegy kis foci, nagy hegy nagy foci?

a márciusban Ukrajnától egyoldalúan Oroszországhoz csatolt területről a ki- vagy beutazáshoz, s ehhez milyen dokumentumokra lesz szükség.

Közben Vlagyimir Putyin orosz elnök jóváhagyta a törvénymódosítást, amely megkönnyíti az állampolgárság megszerzését az egykori Szovjetunió területén élő orosz anyanyelvűek számára. A törvény olyan külföldön élő orosz anyanyelvű emberekre – a megfogalmazás szerint „honfitársakra” – vonatkozik, akiknek felmenői, vagy az illető saját maga korábban állandó jelleggel az Oroszországi Föderációban vagy a Szovjetunióban vagy a cári Oroszországban élt. Egy bizottság személyes beszélgetés során állapítja meg, hogy az orosz állampolgárságot kérelmező személy orosz anyanyelvűnek minősül-e. Az egyszerűsített állampolgárság megszerzése nem tarthat tovább három hónapnál. Putyin rendeletben rehabilitálta a krími tatárokat, örményeket, németeket, görögöket, mind azokat a népeket, amelyeket represszió sújtott a sztálini önkény idején.

Keresik a gáz útját

Az Európába menő orosz földgáz mennyiségének növeléséről tárgyalt Bécsben Alekszej Miller, a Gazprom elnöke (fotó). Az orosz ener-

getikai cég vezetője az OMW osztrák energiakonzern képviselőivel vitatta meg, hogyan lehet több gázt szállítani az európai fogyasztóknak Ukrajna megkerülésével. „A kialakult geopolitikai helyzet bebizonyította, szükség van alternatív útvonalakra” – mondta Miller.

A tárgyaláson elhangzott, hogy az Északi Áramlat gázvezeték, amely a Balti-tengeren keresztül szállít földgázt Oroszországból Németországba, nincs teljesen kihasználva. Az oroszok több gázt is tudnának küldeni, ha hozzáférési jogot kapnának az Északi Áramlatot a Cseh Köztársasággal összekapcsoló Opal gázvezetékhez, melybe a Gazprom csak Brüsszel engedélyével tölthet gázt. Az Európai Bizottság március 10-én elnapolta a döntéshozatalt. Alekszej Miller találkozott Reinhold Mitterlehner osztrák gazdasági miniszterrel is, akivel közölte: szeretnék, ha a Déli Áramlat egy szakasza megépülne Ausztriában.

Adókedvezmény – csak multiknak?

Elfogadta a kormány a viszszaforogott nyereség adómentességére vonatkozó sürgősségi rendeletet. Július elseje után a cégek nem kell adót fizessenek nyereségüknek arra a részére, amelyet a törvény által meghatározott eszközökbe ismét befektetnek. Az adókedvezmény 2015 végéig érvényes. Kizárólag termelésre használt munkagépekre, eszközökre lehet költeni a cég nyereségét, nem lehet majd épületekre, járművekre, bútorokra, számítógépekre költeni.

„A visszafordított nyereség adómentessége ösztönzi a vásárlást, a termelést és munkahelyteremtést”, – vélekedik Debreczeni László sepsiszentgyörgyi adótanácsadó. „Ez azt is jelenti a cégek számára, hogy 16 százalékkal olcsóbban

hír+komment

A legeldugottabb romániai tanyán is lesz szélessávú internet 2015 augusztusáig – ígéri az informatikai miniszter. Răzvan Cotovelea közölte: Ro-NET néven telekommunikációs infrastruktúra-fejlesztési programot indít a kormány, amelyet teljes egészében az Európai Unió strukturális alapjaiból finanszíroznak. E programnak köszönhetően olyan településekre is eljut majd a szélessávú internet, ahová a piaci szereplőknek nem kifizetődő terjeszkedni. Jövő nyárig 738 elszigetelt település kapcsolódhat a világhálózathoz. A fejlesztés 84 millió euróba kerül. Azt sem ártana előbb megnézni, hogy van-e villanyáram azon az eldugott tanyán.

vásárolhatnak munkagépeket és egyéb eszközöket, hiszen az ezekbe fektetett nyereségüket adómentesen könyvelhetik el” – nyilatkozta.

Elemzők egy része attól tart, a lépés csak a nagyobb cégeken segít, ugyanis csak csúcstechnológiába történő befektetés esetén lehet leírni a nyereségből a költséget.

Támogatás ezer feltétellel

Vissza nem térítendő támogatást biztosít a kormány azoknak a hazai cégeknek, amelyek a következő időszakban legalább húsz új munkahelyet létesítenek. A kormány az új alkalmazottak jövedelmének egy részét állja két éven keresztül, az összeg nem haladhatja meg fejenként az éves bruttó átlagbér mértékét.

Az igénylést júliustól 2020 végéig nyújthatják be a vállalkozások, a támogatást 2015 és 2025 között folyósítja a kabinet annak függvényében, hogy egy évre mekkora összeget különítenek el a projektre. A támogatás abban az esetben jár egy cégnek, ha annak „ösztönző hatása van, és hozzájárul a regionális fejlesztéshez.”

A finanszírozásra való jogosultsághoz a cégeknek számos feltételnek meg kell felelniük. A munkaadóknak az új alkalmazottakkal legalább

öt évre szóló munkaszerződést kell kötniük, a teljes finanszírozás folyósítása után pedig az adott céget szintén legkevesebb öt évig kell működtetni.

A kormány csak azokat tekinti új alkalmazottnak, akik a megelőző egy évben nem álltak szerződéses viszonyban a támogatást igénylő céggel. A feltételek kizárják azokat a cégeket, amelyek esetében csődeljárást vagy átszervezést folytatnak, a közelmúltban más regionális fejlesztési támogatást kaptak az államtól.

A finanszírozásra nem pályázhatnak a mezőgazdasági, erdészeti, halászati, kitermelői, feldolgozó, közüzemi és szállítási ügyművek, a vendéglátó-ipari egységek, valamint az ingatlanközvetítéssel, bérbeadással és szerencsejátékokkal foglalkozó cégek. A projektre összesen 2,7 milliárd lejt (közel 600 millió eurót) különítenek el, az összegből a kormány becslése szerint mintegy 1500 vállalkozást tudnak támogatni.

Tankönyvbotrány román módra

Megijedhetnek a magyar kiadók az oktatási minisztérium által kiírt tankönyvlicit rájuk nézve hátrányos feltételeitől, és úgy dönthetnek, nem vesznek részt a kiíráson. Király

röviden

■ **Erdogan** kormányfő Törökország nevében bocsánatot kért az Oszmán Birodalomban elkövetett mészárlások során „1915-ben meggyilkolt örmények unokáitól”. A kormányfő első ízben fogalmazott ilyen nyíltan az 1915 és 1917 közötti szörnyűségekről, amelyeket Törökországgal ellentétben számos ország népiértásként ismer el. 1915. április 24-én a török vezetők az örmény közösség több száz szellemi és politikai vezetőjét őrizetbe vetették. Sokakat kivégeztek, másokat száműztek. Az évekig tartó erőszakos eseményekben 1,5 millió örményt gyilkoltak meg.

■ **Akár 0,6 százalékkal** csökkenthetik a román gazdaságot az idén az EU Oroszországgal szembeni további szankciói. Az Európai Bizottság három forgatókönyv alapján tagállamonként elemezte a szankciók lehetséges hatásait. Enyhe szankciók esetén a román gazdasági 0,1 százalékponttal mérséklődne idén, jövőre változatlan maradna. A közepes szankciók következtében 0,3 százalékponttal csökkenne az idei és 0,1 százalékponttal a jövő évi GDP. A legbrutálisabb forgatókönyv szerint a csökkenés 0,6, illetve 0,3 százalékos lenne.

■ **Minden előkészületet megtett** a dél-koreai védelmi tárca szerint Észak-Korea egy negyedik kísérleti atomrobbantáshoz, amelynek végrehajtása Kim Dzsong Un észak-koreai vezetőtől függ. Phenjan 1 februárban, korábban 2006-ban és 2009-ben hajtott végre kísérleti robbantást. A Dél-Koreába látogató Barack Obama óva intette Phenjant attól, hogy újabb nukleáris tesztet hajtson végre. „Ha Észak-Korea ismét elköveti ezt a hibát, határozott válasza számíthat” – mondta az amerikai elnök.

▷ András oktatási államtitkár közölte: tárgyalta Remus Pricopie miniszterrel (fotó), próbálva meggyőzni, hogy szükségtelen a magyar ábécéskönyvek lefordítása. A kiírás technikai leírásában az szerepel, hogy a kisebbségek nyelvén megírt könyveket le kell fordítani románra, hogy az értékelő bizottság minden tagja megérthesse.

Dáné Károly, az Országos Tankönyvkiadó vezérigazgatója elmondta, a román nyelvű tankönyvekre licitáló kiadóktól egyebek mellett azt is kéri, hogy az elmúlt három év átlagos üzleti forgalma hatmillió euró legyen. A magyar kiadóktól arányosan kevesebbet követelnek, de ez is teljesíthetetlen.

Szikszai Attila, a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége által létrehozott Ábel Kiadó igazgatója kevés esélyt lát arra, hogy részt vesznek a liciten. Azt is kifogásolta, hogy a papírforma mellé kötelező módon csatolni kell az elektronikus változatot, és egy 128 oldalas könyv digitalizálása 5000–12000 eurós befektetést feltételez. A legnagyobb hazai magyar tankönyvkiadó képviselője szerint egy magyar kiadónak biztos csődöt jelent, ha befektet két-három elektronikus könyvbe, és nem nyer a liciten.

Izsák Balázs pere a táblabírószágon

A bukaresti táblabírószágon elé került a Székely Nemzeti Tanács (SZNT) elnökének a miniszterelnök és az államfő ellen benyújtott panasza: Izsák Balázs azt sérelmezte, hogy a román vezetők kizártnak nevezték egy magyar többségű régió létrehozását Romániában. A panaszt az Országos Diszkriminációellenes Tanács (CNCD) megalapozatlannak minősítette, ez ellen fellebbezett a táblabírószágnál az SZNT elnöke. „Az elgondolás, hogy csak azért nem lehet egy önálló régió Székelyföld, mert ott a magyarok többséget alkotnak, súlyosan diszkriminatív. Nem vagyunk alsóbbrendűbbek román honfitársainknál. Teljes jogú polgárai vagyunk Romániának – mondta az MTI-nek Izsák Balázs.

A CNCD szerint a román vezetőknek egy magyar többségű régiót kizáró kijelentései nem lépték túl a szabad véleménynyilvánítás határait és nem minősíthetők a magyar nemzetiségű személyek elleni izgatásként. Az SZNT elnöke a tanács határozatát felületesnek minősítette, és úgy véli: nem lehet a szólásszabadságra hivatkozva elfogadni diszkriminatív intézkedések előrevetítését. Szerinte az olyan jogok, mint a szólásszabadság, az állampolgárokat illetik meg, nem az államhatalom intézményeit.

A kormány egyelőre felfüggesztette az ország közigazgatási átszervezéséről szóló vitát, mivel a régiókat megalakításának előfeltétele az alkotmánymódosítás, amire a mostani tervek szerint leghamarabb 2015-ben kerülhet sor.

Május 25: elektronikus névjegyzék

A külföldön tartózkodó román állampolgárok előzetes regisztráció nélkül szavazhatnak

május 25-én az ország külképviseletein a romániai európai parlamenti (EP) jelöltekre, ha viszont az adott európai uniós ország EP-jelöltjeire akarnak voksolni, akkor azt előzetesen jelezniük kell az illető állam választási hatóságánál. A román állampolgársággal nem rendelkező uniós polgároknak is május 5-ig fel kell vetetniük magukat a romániai speciális névjegyzékbe, ha május 25-én a romániai jelöltek közül akarnak EP-képviselőt választani. Romániában a májusi EP-választáson használják először az elektronikus választói névjegyzéket, amelyben 18 millió 300 ezer felnőtt állampolgár szerepel.

Mivel a szavazókörök még nincsenek hálózatra kapcsolva, egyelőre nincs lehetőség a többes szavazás azonnali kiszűrésére, de a szavazók személyi számát utólag ellenőrzi a hatóság. A rendszer a részvételi adatok valós idejű feldolgozását segíti, valamint megteremti a feltételeit annak, hogy – amennyiben lesz erre politikai akarat – Románia bevezesse az elektronikus szavazást.

Kiss Sándorral folytatja a DNA

A Korrupcióellenes Ügyészség (DNA) bűnvádi eljárást indított a Bihar Megyei Tanács alelnöke, Kiss Sándor ellen. Az RMDSZ Bihar megyei szervezetének elnökét (fotó) csúszópénz elfogadásával, hivatali visszaéléssel és pénzmosással gyanúsítják. A vádhatóság szerint három, 2003 és 2006 közötti ügy során Kiss Sándor és Mudura Sándor nagyváradi üzletember, a Lotus Pláza tulajdonosa egymillió euró csúszópénzhez jutott. Az ügy hét gyanúsítottja közt szerepel Miklóssy Ferenc, a debreceni Keviép kft. ügyvezetője is, akit pénzmosással gyanúsít az ügyészség. A DNA közölte, a nyomozásban együttműködött

a magyarországi, hollandiai és németországi hatóságokkal, és a gyanúsítottak mindegyikét értesítette a bünvádi eljárás elindításáról.

Kiss Sándor 2000 óta tölt be vezető tisztséget a Bihar megyei önkormányzatban. 2004 és 2008 között a tanács elnöke volt. Nyilatkozatában arról tájékoztatta a közvéleményt, hogy a DNA közleményében szereplő ügyeket már többször is vizsgálta a nyomozó hatóság, és mindig vádemelés nélkül zárta le azokat. Az önkormányzati vezető szerint „szinte sértésnek tűnt” számára, hogy ki akarták hagyni a vizsgálatból „egy fontos választási évben”, amikor „az egész ország vizsgálat alatt van”.

Magyar vezetők nélkül a MOGYE

Benyújtotta lemondását a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem (MOGYE) magyar rektorhelyettese és két magyar dékánhelyettese, tiltakozásul amiatt, hogy elnapolták az intézmény magyar főtanszékeinek megalakítását – közölte Szilágyi Tibor, a lemondott rektorhelyettes.

Szilágyi Tibor, Frigy Attila és Sipos Emese lemondó nyilatkozatát iktatták az egyetemen. A MOGYE szenátusának és kari tanácsainak magyar tagjai közös nyilatkozatban tudatták, hogy tiltakozásuk jeléül nem vesznek részt a testületek munkájában.

Az egyetem magyar vezetői a magyar tagozati közgyűlés határozatának megfelelően jártak el, az ellen tiltakozva, hogy az egyetem román többségű szenátusa márciusban egy évvel elnapolta az intézmény magyar főtanszékeinek megalakítását. A főtanszékek bizonyos fokú szervezeti önállóságot biztosítottak volna a magyar tagozatnak.

„Akár ott vagyunk, akár nem, úgyis azt döntenek el, amit akarnak. A kulcsfontosságú kérdésekben egyáltalán nem tudtuk érvényesíteni az akaratunkat. A jelenlétünk csak arra lenne jó, hogy hitelesítse a törvényszegő vezetést” – jelentette ki Szilágyi Tibor. A belső konfliktust a Marosvásárhelyre látogató Mihnea Costoiu felsőoktatásért felelős tárca nélküli miniszternek sem sikerült feloldania. A miniszter az egyetemi autonómia fontosságát hangsúlyozta, és ezzel burkoltan az intézmény román vezetői mellett foglalt állást.

vezércikk

SZÜCS LÁSZLÓ

Nincs kitalálva jobb

Van abban valami keserűen abszurd, hogy a legmarkánsabb szavazói érdektelenség mifelénk is azt az európai választást kíséri, amit annyi várakozás, reménykedés előzött meg. Ahonnan annyi pénz érkezik a csatlakozás óta, s ahová több millió polgártársunk távozott végleg egy jobb, európaibb élet reményében. Mi, nem kevésbé sok milliónyian pedig itthon maradtunk egy ugyancsak jobb, európaibb élet valamivel halványabb reményével. Hiteles összevetésre a „mi lett volna, ha” témájában nincs lehetőségünk, hogy milyen lett volna az élet, milyen lenne 2007 óta az Unión kívül? Esetleg Szerbiára gondolhatnánk egyféle félig-meddig reális hasonlítást végezve. Sorolhatnám a brüsszeli támogatással elkészült beruházásokat, megvalósuló projekteket, kifeshetnék szóbannereket. Igaz, pontosabb, ha úgy fogalmazok: az Unió tehetősebb országai adófizetőinek a pénzén épült az az út, az a híd, az a satöbbi. Vagy mentettek meg valami ritka cserjét, horribilis eszmei értékű balkáni bogarat. S az is rendjén van, hogy ezeken a hidakon azok is háborítatlanul átkelnek, akik az Európai Unióra minden gondunk-bajunk fő okaként tekintenek, mondván az EU még nem érett meg arra, s ki sem érdemelte, hogy csatlakozzon hozzánk. S ugye arra se, hogy ránk tukmálja rongyos milliárdjait.

Igen, szűnni nem akaró kordivat ma euroszeptikusnak lenni, ami úgy fest, mintha a szomszéd emberben a vízzel szemben alakulna ki konok ellenérzés. Tudom, akinek allergiás tünetei jelentkeznek az Európa szó hallatán, aligha fog meghatódni attól, hogy május 25-én ugyanannyit ér az ő szavazata itt Erdélyben, mint egy németé Hamburgban, egy franciáé Lyonban, esetleg egy románé Madridban. És ez akkor is így van, ha sokalljuk az eurohonanyák és eurohonatyák számát, s hogy égnék áll maradék hajunk horribilis jövedelmük és krózsusi költségkereteik olvastán.

A szkeptikus szövegelek mellett az európai parlamenti kampányközhelyek, üres uniós lózungok, leadership meetingeken megfogalmazott brüsszeli képek sokat ártani a valóban értékalapú európaiság ügyének. A semmit hosszan mondásban jeleskedő kortes-szövegek, légüres térbe elszivárgó nyilatkozatok, amiket soha senki el nem olvas, meg nem hallgat. Mintha a látszólagos tétnélküliség magukat a politikusokat is zavarba hozná, mondjuk valamely EU-s finanszírozású útszakasz átadása után, kezükben a kínai gyártmányú ollóval, meg a pakisztáni gyártmányú vászon trikóval, akkor, amikor végre mondani kell valamit. Valami meggyőzőt. Pedig érvnek annyi is megtenné, hogy nincs más választásunk, mint Európa. Függetlenül attól, hogy jelen vagyunk, leszünk a döntéshozatalnál, netán az ostoba szkeptikusokra és a közömbösséget hirdetőkre hallgatva képviselő nélkül maradunk. Nincs más, nincs nekünk valóbb. Nincs kitalálva jobb.

„Ott a helyünk a fősodorban”

Az RMDSZ európai parlamenti képviselő-jelöltjeinek listája negyedik helyén HEGEDÜS CSILLA, a Szövetség főtítkár-helyettese, a kulturális tárca államtitkára, a Nőszervezet alelnöke szerepel. A kolozsvári politikus a nők problémáival szemben elkötelezett, másrészt az épített örökség védelmezője. KUSTÁN MAGYARI ATTILA interjúja.

Tennivalója bőven volt államtitkári kinevezése előtt is. Miért döntött úgy, hogy a képviselőjelöltséget is vállalja?

Egyszerűen azért, mert e két minőség kiegészíti egymást. Az Európai Parlamentben zömében szakpolitikusok dolgoznak, egy-egy terület elismert szakértői, véleményezői. Én a szakmából kifolyólag is ebbe a csoportba sorolom magam. Másfelől olyan üzeneteket szeretnék eljuttatni az emberekhez, amelyek hosszú távon egy egészséges közösség saját értékeivé kell váljanak: a nők és férfiak egyenjogúságának, az élet valamennyi területén való esélyegyenlőségének üzeneteit. Én ezekben hiszek, nem csak szlogenként használom.

Lesz-e ideje a választókkal közvetlenül is találkozni?

A munkaidőmet igyekszem úgy beosztani, hogy bukaresti teendőimet is el tudjam látni és a választókkal is találkozhaszak. Ebben semmi soron kívüli nincs, hisz a parlamenti és kormányzati tisztségviselők heti munkabeosztása e két dolgot felételezi, annyi különbséggel, hogy kampányban a média is jobban odafigyel a jelöltek terepmunkájára.

Az RMDSZ listáján a negyedik helyen szerepel, ami nem valószínűsít mandátumot. Ez nem szegi kedvét?

Ha egy politikust, aki ráadásul nő, visszariaszt és érdektelenné tesz az, hogy nem ő az első a listán, ne is vállalon közéleti szereplést. Az RMDSZ európai jelenlétének folyto-

Hegedüs Csilla
az RMDSZ
udvarhelyi
kampányindító
gyűlésén

FOTO MIHALY LASZLO

Ha egy politikust, aki ráadásul nő, visszariaszt és érdektelenné tesz az, hogy nem ő az első a listán, ne is vállalon közéleti szereplést

nosságát megőrizni csapatmunkával lehet, valamennyi jelölt hozzájárulása egyformán jelentős. Én azt tekintem fontosnak, hogy az RMDSZ alig egy éve megalakult Nőszervezetének képviselőjelöltje előkelő helyen van az EP-listán. Ez jelzése annak, hogy méltányolják társadalomszervező munkánkat, kitartásunkat, amellyel a közösségért dolgozunk.

A Nőszervezet párbeszéd-maratonján januártól áprilisig 22 helyszínen közel 1400 hölggyel találkoztak, akik megosztották tapasztalataikat, gondolataikat, a diagnosztizálás tehát megtörtént. Mint EP-képviselő, milyen eszközökkel élhetne a nők helyzetének javítása érdekében?

Nőként, édesanyaként megtalálom a közös hangot az EP-képviselő hölgyekkel olyan közös törvények, stratégiák kidolgozása érdekében, amelyek a hátrányos megkülönböztetés kiküszöbölését szolgálják, javítva az erdélyi magyar nők helyzetét. A mi társadalmunk még távol áll a családközpontú, gyermekvállalásra buzdító gyakorlattól. Gondoljunk csak arra, milyen akadályok gördülnek egy olyan többgyermekes édesanya útjába, aki szakmai életét sem szeretné lezárni. Szinte elképzelhetetlen e két „külön” élet összehangolása, ami európai társainknál ez régóta napi gyakorlat. Képviselőként e normalitás mikéntjeit segítenék megteremteni itthon.

Hogyan áll Románia az Unió többi tagállamához képest a nők diszkriminációját kiküszöbölni hivatott jogi szabályozások terén?

A szabályozás mellett a mentalitásváltást említeném. Elsősorban nem törvénykezés kérdése az, hogy egy munkáltató kisebb fizetést ad nő alkalmazottjának, mint egy hasonló beosztásban lévő férfinak. Ez statisztikai adatokkal alátámasztható megkülönböztetés. Megfelelő jogszabályokkal lehet csökkenteni az ilyen egyenlőtlenségeket, de ezzel

Névjegy

Hegedüs Csilla 1967-ben született Kolozsváron. Egyetemi tanulmányait szülővárosában és Pécsen végezte. Másfél évtizede foglalkozik az erdélyi magyar műemlékek védelmével, a Transylvania Trust alapítvány ügyvezető igazgatójaként. 2010-2012 között Kelemen Hunor kulturális és örökségvédelmi miniszter tanácsosa volt. 2011 óta az RMDSZ kulturális főtítkár-helyettese, 2013 óta az RMDSZ nőszervezetének alelnöke. 2014 áprilisától a művelődési tárca kulturális örökségvédelemért felelős államtitkára. Egy 19 éves leány édesanyja.

együtt a nők társadalmi, munkapiaci megítélésének is változnia kell. Ez csak úgy lehetséges, ha a nők nem fogadják el az őket érő méltánytalanságokat és tesznek azért, hogy ezeket felszámolják a környezetükben. Egy másik megoldandó ügy a kismamák visszatérése a munkaerőpiacra a gyereknevelési szabadság után.

Milyennek ítéli meg az EU „nőpolitikáját”, Brüsszelben mit változtatna rajta?

Az EU nőkre vonatkozó politikája azt a képet idézi meg előttem, amelyen egy fiatal képviselő hölgy úgy szavaz az EP plenáris ülésen, hogy közben a keblén, kendőbe csomagolva édesdeden alszik alig pár hónapos csecsemője. Ez a kép szimbolikusan azt is megmutatja, melyik az a szint, amelyre el kellene jutnia a nők közéleti szerepvállalásának az EU egyes tagállamaiban. Másfelől azt, hogy mennyire kell elfogadó és bátorító legyen környezetük ahhoz, hogy emelt fővel vállalhassák nőiségüket, anyaságukat, és ezt összeegyeztethessék azzal, hogy ők a munkaerőpiac aktív résztvevői is. Tehát nem föltétlenül az Unió nőkre vonatkozó politikáján változtatnék, hiszen ide tartoznak például az északi tagállamok, amelyektől mi kellene tanulnunk: közel ötvenszázaléknyi hölgy képviselőjük van az EP-ben, és szinte ugyanilyen arányban van női képviselőjük a nemzeti parlamentjükben. Ehhez méretezett a családpolitikájuk is.

Engem az foglalkoztat, milyen lehetőségeik vannak a boldogulásra egy kisebbségi, ezen belül szórványban élő közösségek nő tagjainak. Az ő helyzetük már korántsem annyira fényes.

FOTÓ: RMDSZ

Az Ön nevéhez fűződik az örökségvédelem markáns felvállalása. Hogyan áll Románia ezen a téren a többi uniós tagállamhoz képest?

Ha a kultúrára, ezen belül a műemlékvédelemre elkülönített költségvetési alapokat tekintjük, rögtön az utolsó helyre sorolhatjuk Romániát az Unió tagországai közül. Más kérdés, hogy Kelemen Hunor kulturális miniszter előző mandátuma idején sikerült javítanunk a műemlékvédelem gyatra helyzetén, márciusi visszatértünkön azonban azt tapasztaltuk, a tárcánál elhanyagolták ezt a szakterületet, a magyar vonatkozású műemlékek jelentősen megsínylettek az elmúlt időszakot.

Szakértőként részt vett az Európai Unió új kulturális keretprogramjának beindításában, amely az örökségvédelmet is felvállalja. Mit nyújt ez a program Románia, ezen belül a romániai magyarság számára?

A Kreatív Európa keretprogramot az Unió azért hozta létre, mert ráébredt arra, hogy a kultúra nem egy feneketlen zsák, amelybe pénzt dobunk, hanem egy olyan „iparág”, amely az EU büdzséjének 3,5 százalékát hozza. Emiatt úgy érezte, érdemes a kultúra különböző területeire befektetni. Támogatja a kreativitást, a minket körülvevő környezet újfajta megközelítését, és ebbe az épített örökség felújítása is beletartozik. Jó volna, ha nálunk is több pénz jutna a kortárs kultúra, s az örökségvédelem támogatására is, hisz ettől emberibb az életünk, nem beszélve arról, hogy ez által munkahelyeket teremtünk.

Egyes szociológiai mérések szerint az erdélyi magyar közösség körében is teret hódít az euroszkepticizmus. Mivel győzné meg a választókat arról, hogy jó nekünk az Európai Unióhoz tartozni?

Egy kisebbségi közösségnek kell látnia azokat a lehetőségeket, amelyeket az Unió különböző intézményei – köztük az Európai Parlament – jelentenek sajátos ügyei előmozdításában. Élnie is kell ezekkel a lehetőségekkel, ahogy tették azt az RMDSZ EP-képviselői az elmúlt mandátumokban. Ha a kisebbségvédelmi keretegyezmény brüsszeli előterjesztését és az ennek kapcsán kerekedett vitát említem, azt kell mondanom, az EP a mi törekvéseinknek egy olyan fontos fóruma, ahol rivaldafénybe kerülnek a minket érdeklő jogvédelmi témák. Az euroszkepticizmusról meg csak annyit, hogy létezése az uniós tagság velejárója szerte Európában. Ezt természetes jelenséggként kell kezelnünk, a véleménynyilvánítás szabadságának részeként.

Gyakran elhangzik, hogy az erdélyi magyar társadalom konzervatív. Ennek fényében hogyan látja, mennyire viszonyulnak nyitottan az emberek egy vállalkozó, közéletben, politikai életben ismert és aktív nőhöz?

Ha a szakértelem az elsődleges az általunk folytatott politikában, akkor egy idő után természetessé válik, hogy egy nő is jól feltalálja magát azon a szakterületen, amelyen dolgozik. Az úgynevezett konzervatív hozzáállást ezzel lehet szépen, lassan lebontani. Én soha nem gondoltam, hogy kevésbé jó műemlékvédelmi szakember, intézményvezető, képviselőjelölt lennék azért, mert nő vagyok. Ami a közéleti szerepvállalást illeti, csupán annyit mondanék: a puding próbája az evés. Ha társadalmunknak eddig még nem volt alkalma szembesülni azzal, hogy a nők szép számban vesznek részt a közéletben, akkor nem lehetett alkalma arra sem, hogy ezt természetesnek tekintse. Mi, a Nőszervezet tagjai azért dolgozunk, hogy ezeket a gátakat áttörve megmutassuk, ott a helyünk a fősodorban.

Soha nem gondoltam, hogy kevésbé jó műemlékvédelmi szakember, intézményvezető, képviselőjelölt lennék azért, mert nő vagyok

Fontos kampányeszköz: a személyes találkozás

Elstartolt a brüsszeli futam

Az európai parlamenti választási kampány első napjaiból ítélve nem úgy tűnik, hogy a román politikusokat különösebben érdekelné a május 25-i szavazás tétje, és ennek az RMDSZ csak a nyertese lehet. A román pártok háza táján CSEKE PÉTER TAMÁS nézett körül.

Az európai parlamenti (EP) választások kampányának első napján, április 25-én alig volt nyoma annak, hogy hivatalosan megkezdődött a román pártok korteskedése a brüsszeli mandátumokért. A választási plakátok számára fenntartott hirdetési felületek csupaszon álltak, és a média híradásaiban is ritkán hangzott el a kampány szó. Jellemzően éppen az a politikus mentette meg a napot az általános érdektelenségtől, akinek az alkotmány tiltja a kampányolást: Traian Băsescu államfő, aki az EP-választások tétjéről beszélve az európai baloldal győzelmének rémével riogatta a romániai szavazókat (*lásd keretes írásunkat*).

A román pártok közönyének egyik magyarázata az lehet, hogy fölösleges pénzkidobásnak tartják az intenzív kampányolást, öt évvel ezelőtt ugyanis a választóknak alig több mint egynegyedét sikerült urnákhoz csábítani az EP-választások

Victor Ponta és Martin Schulz a baloldali pártok bukaresti kampánynyitóján

napján. Bár a legfrissebb felmérések szerint a megkérdezettek több mint 60 százaléka biztos vagy majdnem biztos abban, hogy május 25-én szavazni fog, ez egyelőre csak szándékot jelez: szociológusok szerint a romániai részvétel távolról sem fogja elérni az EU-átlagnak jósolt 40 százalékot. Ennek az általános érdektelenségnek az RMDSZ lehet az egyedüli nyertese, mert ha a szavazói az eddigi gyakorlatnak megfelelően országos átlagon felüli arányban já-

rulnak urnákhoz, a szövetség akár három mandátumot is szerezhethet. Az RMDSZ emiatt az egyetlen romániai politikai szervezetnek tűnik, amely komolyan veszi a kampányt: jelöltbemutató nagygyűlését már egy hónapja megtartotta, jelöltjei pedig a hivatalos kampány kezdete előtt egy nappal korteskorútra indultak (*lásd keretes írásunkat*).

Băsescu indította az EP-kampányt

Nem az európai témák uralják a romániai közbeszédet, de téved, aki azt hiszi, hogy az EP-választásoknak nincs tétjük Románia számára – figyelmeztetett Traian Băsescu a választási kampány első napján. A legutóbbi EP-választásokon Romániában alig 27 százalékos volt a részvétel, a 43 százalékos európai átlaggal szemben – mutatott rá az államfő. Úgy vélte, a politikusok felelőssége, hogy megértessék a szavazókkal az EP-választás tétjét, és a közvélemény figyelmét az európai témákra irányítva növeljék a polgárok részvételi kedvét. Băsescu szerint kiemelten fontos kérdés az ország mielőbbi felvétele a schengeni övezetbe, a Moldovai Köztársaság európai integrációja, és az úgynevezett Együttműködési és Értékelési Mechanizmus, amelynek keretében az Európai Bizottság (EB) a román igazságszolgáltatás reformját követi figyelemmel. Hozzátette: az EP-választás eredményén múlik, hogy néppárti vagy szocialista elnöke lesz az EB-nek. A néppárti Băsescu bírálta a szocialisták által EB-elnöknek jelölt Martin Schulz Ukrajnával kapcsolatos állásfoglalását és megjegyezte: a moldovai társulási egyezményhez is nehezen lehetett megszerezni az EP szocialista frakciójának támogatását. Válaszul Titus Corlăţean külügyminiszter a kampányba való beavatkozással vádolta az államfőt, és „szégyentelen kódósításnak” minősítette azt a támadást, amelyet az elnök intézett a szocialisták által EB-elnöknek jelölt Schulz ellen.

A baloldal tarolhat Románia 32 képviselőt küld a május végén megújuló Európai Parlamentbe, ezekre a helyekre 15 párt és nyolc független jelölt pályázik. Labdába szinte biztos, hogy csak a parlamenti pártok rúghatnak. Egy április eleji felmérés szerint a Szociáldemokrata Párt (PSD), a Konzervatív Párt (PC) és a Románia Haladásáért Országos Szövetség (UNPR) közös listájának jelöltjei a mandátumok felét, 16 parlamenti helyet szerezhettek meg. A Nemzeti Liberális Párt (PNL) hat, a Demokrata Liberális Párt (PDL) és a Népi Mozgalom Pártja (PMP) négynégy, az RMDSZ pedig két mandátumra számíthat.

Az EP-szavazólap elején az a hat párt található, amelyeknek jelenleg is van EP-képviselője – az RMDSZ a harmadik helyre került –, utánuk 9 EP-képviselőt nélküli párt, majd a

nyolc független jelölt következik. A választási kampányban jelötenként legfeljebb 2,125 millió lejt szabad költeni, a kampányfinanszírozást pedig a választási hatóság utólag ellenőrzi. Egy teljes listát indító romániai párt tehát nem költhet többet 68 millió lejnél EP-kampányára. A kampány május 24-én reggel 7 órakor, vagyis a szavazóhelyiségek megnyitása előtt 24 órával ér véget, mert a voksolást egynapos kampánycsend előzi meg. Az uniós ajánlás ellenére az EP-voksolás napján időközi parlamenti választásokat is tartanak hat választókerületben. Az ország 42 megyéje közül kilencben helyhatósági választást is szerveznek.

PSD-szlogen: az USL tovább él

Az EP-választás igazi tétje a román pártok számára a november végi államfőválasztás előtti politikai erőviszonyok letisztulása. Amint azt az *Erdélyi Riport* előző lapszámában megírtuk, az elemzők arra számítanak, hogy május 25-e után végre már tudni lehet, kik indulnak majd eséllyel az elnöki mandátumért. Nem véletlen, hogy a baloldali PSD+PC+PUR árpilis 26-i kam-

Victor Ponta pártelnök-kormányfő nem európai uniós témákról, hanem – a küldöttek üdvözlőgála közepette – arról beszélt: ha a párt és szövetségesei is akarják, akkor indulni fog az államfőválasztáson

pányindító nagygyűlésén Victor Ponta pártelnök-kormányfő nem európai uniós témákról, hanem – a küldöttek üdvözlőgála közepette – arról beszélt: ha a párt és szövetségesei is akarják, akkor indul az államfőválasztáson. A PSD+PC+PUR még a választási plakátjaira is becsempészte azt a belpolitikai üzenetet, hogy a Traian Băsescu legyűrésére született korábbi Szociál-Liberális Szövetség (USL) még mindig él – csak hogy most már a liberálisok nélkül.

A baloldali jelöltlistájának egyetlen meglepetése Ecaterina Andronescu volt oktatási miniszter, aki a második helyre került. Az első helyen az a Corina Crețu áll, aki a PSD alelnöke volt 1992-1996, illetve 2000-2004 között; Ion Iliescu volt államfő mandátuma idején az elnöki hivatal szóvivője, 2007 óta EP-képviselő. 2013-ban a Románia Csillaga érdemrend birtokosaként ő kezdeményezte, hogy az érdemrend etikai testületként működő becsületbíró minősítse méltatlannak Tőkés László EP-képviselőt az állami kitüntetésre, mivel szerinte Tőkés nacionalista és revizionista kijelentéseket tett. A baloldali választási

szövetség a harmadik helyre Călin Ivan EP-képviselőt, a párt szóvivőjét rangsorolta. A listára a PC és az UNPR egy-egy jelöltje is felkerült, a Victor Ponta szerinte „még megszereshető, de nem biztos befutó” 14. és 15. helyre.

Elveszítheti pártelnökségét Antonescu

A PNL esetében első sorban az a tét, hogy a párt élén maradjon-e Crin Antonescu. A politikus korábban közölte, hogy lemond, ha a liberálisok nem érnek el a választásokon legalább húsz százalékot. A PNL jelöltlistáját Norica Nicolae vezeti, aki jelenleg is európai parlamenti képviselő. Az EP-ben nyújtott teljesítményével nem emelkedik ki az átlagból, ritkán hallatta hangját Brüsszelben. A lista második helyén a pártelnök, Crin Antonescu felesége, Adina Vălean következik, a harmadik helyen pedig újabb politikusfeleség, Ramona Mănescu, a PNL főtitkára, Rareș Mănescu neje áll.

A második legnagyobb ellenzéki párt, a PDL képviselőlistája semmilyen meglepetést nem hozott. Ez az egyetlen román alakulat, amelynek jól tett, hogy nem változtatott kü-

Kampánykörúton az RMDSZ jelöltjei

Kelemen Hunor Aradon, a Szabadság- emlékmű előtt

Az RMDSZ az erdélyi magyarság értékeit akarja Brüsszelbe vinni, és uniós támogatást akar szerezni a közösség törekvéseihez – mutattak rá a szövetség EP-jelöltjei, akik a választási kampány hivatalos kezdése előtti napon három különböző helyszínről – Winkler Gyula Vajdahunyadról, Sógor Csaba Csíkkarcfalváról, Vincze Loránt Marosvásárhelyről – kezdte az egyhónapos kampányt. Mindhárom jelölt azt hangsúlyozta: a román képviselők nem fogják az erdélyi magyarok érdekeit képviselni Brüsszelben, ha az RMDSZ nem éri el, vagy alig haladja meg az ötszázalékos küszöböt. A közösség autonómiatörekvéseihez, az egyéni kisebbségi jogok érvényesítéséhez az erdélyi magyarság csak úgy szerezhet brüsszeli „hátszelet” ha erős képviseletet küld az uniós parlamentbe – hangoztatták az RMDSZ EP-jelöltjei. Kelemen Hunor szövetségi elnök az RMDSZ aradi kampányindító rendezvényén azt mondta: az erdélyi magyaroknak ott kell lenniük az EP-ben, mert Brüsszelben olyan döntések születnek, amelyek befolyásolják a közösség életét. „Az európai parlamenti választás elsősorban rólunk szól, nem az Európai Unióról. Ez a választás az erdélyi magyarok jelenéről és jövőjéről szól” – jelentette ki. Beszédében rámutatott: az Európai Unió nem csodafegyver, nem olyan gyógyszer, amely mindenre jó. De még mindig a legjobb gyógyszer azokra a lehetséges betegségekre, amelyek fenyegethetnek egy adott közösséget, például az erdélyi magyarságot – vélekedett az RMDSZ vezetője. Kifejtette: az EP-választás egyfajta népszámlálás is. „Annyian vagyunk, ahányan szavazunk, a politikai véleménynyilvánítás pillanatában, május 25-én, annak a szava számít, aki elmegy szavazni. Remélem, sokan leszünk!” – zárta aradi beszédét a politikus.

lönösebben a jelöltjein. Az első két helyen ugyanis két rutinos politikus, Theodor Stolojan volt kormányfő és Monica Macovei egykori igazságügyi miniszter áll, akik nagy tekintélynek örvendenek Brüsszelben. Az összképet azonban meglehetősen rontja a lista hatodik helyét elfoglaló Orest Onofrei. A politikus az elmúlt tíz évben egymás után cserélgette a pártokat. Neve arról is ismert, hogy 2002-ben gyorshajtás következtében elütött egy nyolc éves gyermeket, aki belehalt sérülésébe. A KRESZ-ben hozott módosítások következtében Onofreit 2007-ben felmentették.

Az államfő által védnökölt PMP esetében nem az a meglepetés, hogy ki került fel, hanem az, hogy ki nem került fel a jelöltlistájára. Szinte mindenki arra számított ugyanis, hogy e párt színeiben próbál majd mandátumot szerezni az elnök ki-

A PDL a régi arcokkal vág neki a kampánynak

A PRM elnöke, Corneliu Vadim Tudor jelöltlistája leadásakor úgy fogalmazott: „Olyan lenne a PRM nélkülem, mint Loch Ness szörny nélkül”

sebbik lánya. Elena Bănescu öt éve függetlenként, ám a PDL hathatós segítségével jutott be az EP-be, ahol tavaly a legtevékenyebb romániai képviselő volt. Időközben a PDL-ből kilépett és beiratkozott a PMP-be, majd váratlanul bejelentette: nem indul a választásokon, mert nem szeretné, hogy nepotizmussal vádolják a pártot. Listavezetői azért így sem ismeretlen nevek: az első helyre Cristian Preda EP-képviselő, a harmadikra Teodor Baconschi volt külügyminiszter került.

„Loch Ness-i szörnytől” a független színészig A kampány előtt a Nagy-Románia Párt (PRM) azzal hívta fel magára a figyelmet, hogy az alakulat nevében két jelöltlistát is megpróbáltak bejegyezni. Az egyiket Corneliu Vadim Tudor, akit egy általa szabálytalannak tekintett kongresszuson tavaly leváltottak a párt éléről. A másikat a zendülők elnöke, Gheorghe Funar, Kolozsvár egykori polgármestere. A BEC eredetileg mindkét PRM-listát elutasította: Vadim Tudorét formai szabálytalanságokért, Funarét pedig azért, mert a pártjegyzékben nem ő szerepel pártelnökként. Vadim Tudor jelöltlistája leadásakor úgy fogalmazott: „olyan lenne a PRM nélkülem, mint Loch Ness a szörny nélkül”. A bíróság végül csak a „szörny” listáját fogadta el, Funar óvását elutasította.

A PRM-nek az EP-választás az utolsó esélyt jelentheti arra, hogy ne tűnjön el végleg a politikai súlylészőben. Az 1990-ben alakult, szélsőségesen nacionalistának minő-

sított párt 2008 óta nem jutott be a parlamentbe, de a pártelnök Vadim Tudornak 2009-ben sikerült EP-mandátumot szereznie oly módon, hogy maga mellé vette Gigi Becali népszerű futball-mecénást, a Steaua labdarúgócsapat szponzorát. A juhásztorból lett milliárdos nem szeretett Strasbourgba járni, rengeteg hiányzása is volt, ezért úgy döntött: hazatér. Előbb a parlament képviselőjévé választatta magát 2012-ben, majd tavaly a rahovai börtönbe költözött, ahol korrupcióért kiszabott három és fél éves börtönbüntetését tölti. Becali helyett tavaly januárban Dan Zamfirescu, a Securitate – az egykori kommunista titkosszolgálat – volt tisztje került a PRM-listáról az EP-be. Ő azzal keltett feltűnést, hogy kizárólag igennel szavazott, akár egymásnak ellentmondó ügyekben is, legyen szó a dohányzás korlátozásának feloldásáról vagy drasztikus szigorításáról. Ezt a *Der Spiegel* derítette ki az EP-statisztikáiból októberben, hozzátéve, hogy Zamfirescu, az igenember fáradozása nem volt hiábavaló, mert nyolcezer eurós alapfizetése mellett hűséges jelenléteért napi százötven euró üléspénzben is részesült.

A függetlenek közül mindössze Mircea Diaconu volt liberális szenátor jelöltsége jelent meglepetést. Az ismert színész indulását előbb elutasította a központi választási iroda, mert az Országos Feddhetetlenségi Ügynökség szerint összeférhetetlen tisztségeket halmozott a parlamenti mandátuma alatt. Diaconu megfellegezte a döntést és nyert.

Megéri EP-képviselőnek lenni

Az európai parlamenti választásoknak a jelöltek számára van egy igen személyes tétjük is, ha ugyanis brüsszeli mandátumhoz jutnak, akkor bruttó havi járandóságuk 7.957 euró lesz. Egy hónapban egy EP-képviselő 4.467 eurós napidíjat vehet fel, ez napi 304 eurót jelent a parlament hivatalos munkanapjaira leosztva. Emellett 4.300 euró áll egy EP-képviselő rendelkezésére „általános költségekre”, 4.868 euróért utazhat származási országa és az Európai Parlament két „munkapontja” (Brüsszel és Strassbourg) között, és 21.209 eurót oszthat szét asszisztensei, egyéb munkatársai között. Mindent összeadva egy EP-képviselő havonta 43.185,82 eurójába kerül az európai adófizetőknek.

Dunának, Oltnak nem egy a veszélye

Alig nevezték ki vízügyi államtitkárnak, máris bőven akadt munkája: négy emberéletet követelő árhullám vonult végig több dél-romániai megyén. PÁSZTOR SÁNDOR RMDSZ-es kormányzati tisztségviselőt SZILÁGYI ALADÁR kérdezte.

Nem panaszkodhat április 2-i kinevezése óta tétlenségre. Az országban húsvét környékén – főleg Teleorman megyében – nagy árvizek voltak. Amikor ez az interjú készül, éppen ott tartózkodik. Mit tapasztalt?

Most, amikor beszélgetünk, a nagy árhullám leért a Dunába. Főleg a Vede, a Teleorman, a Neajlov magas vizei vonultak le a folyam medrébe. Ezek a folyók más jellegűek, mint amilyenekhez mi hozzászoktunk Erdélyben, Biharban. A Duna-völgyi sík területen természetes medrek vannak, és csak a torkolat előtt húsz-harminc-negyven kilométerre épültek töltések, hogy amikor árad a Duna, ne folyjon rajtuk visszafelé a víz. A folyók torkolatközei szakasza a Duna által gyakran elöntött terület, tele tavakkal és egyéb ártéri képződményekkel, ahova jelentős mértékben betelepültek az emberek. Körülbelül nyolcszor annyi kár keletkezett a gazdasági és melléképületekben, mint a lakóházakban, tehát van annyi eszük az ott lakóknak, hogy ne a házukat, hanem a csűröket, az istállókat építsék a folyók közelébe. Azért nem történt nagyobb baj, mert a Dunának most nem nagy a vízhozama. A főmeder befogadóképességét nem haladta túl, és mivel síkvidékről van szó, lassan folyik a víz. A Körösök vidékén, a Tisza mellékfolyóin nem ehhez vagyunk szokva, az 1860-as években indult egy komoly árvízvédelmi-szabályozási munkálat. Arról nem is szólva, hogy itt kialakult egy, a monarchia által bevezetett rend: hét kilométerenként gátórházat építettek, a gátórnek 3,5 kilométernyi gátszakaszt kell ellenőriznie mindkét irányban.

Pásztor Sándor még vízügyi igazgatóként a Sebes-Körös partján

Ezt a Kárpátokon túl nem vezették be?

Délén nincs megoldva az ilyen típusú rendszeres ellenőrzés. A Duna a bolgár oldalon magas partot képez, a Romániához eső rész egy hosszú, lankás, mocsaras szakasz, amit a hatvanas-hetvenes években szabályoztak, a kommunista rendszerben megpróbálták mezőgazdasági területként hasznosítani. Most az Európai Unió Romániától azt kéri, hogy teret biztosítson az áradásoknak, mert így az árhullám le tud vonulni. Újraerdősítési-visszamocsarasítási projektekbe igyekeznek bevonni Romániát ott, ahol a kommunizmus idején ennek az ellenkezőjére törekedtek.

Mekkora volt a legnagyobb terület, amiért vízügyi igazgatóként felelt?

Az utolsó periódusban a Körösök vízgyűjtője, Arad megye nagy része, Bihar megye teljes mértékben, Kolozs megye Körösfőig, Szatmár a Krasznáig és Szilágy megye a varsolci tározóig.

Az önök tevékenységéhez már hozzátartozott – a partok megerősítése, a töltések magasítása mellett – az elárasztás gyakorlata is. Mi ennek a koncepciónak a lényege?

Irányítottam több olyan munkálatot, ami ennek a koncepciónak a része. Ezért épült meg a berettyószéplaki tározó, ahová jó körülmények között több mint tízmillió köbméter vizet lehet elvezetni. Gyantánál is épült egy hatalmas tározó a Fekete-Körösön, ez húszmillió köbmétert is befogadhat. Az embernek történelmileg igen je-

Sokkal gyorsabban zúdulnak le az árhullámok, sebesebbek és sokkal magasabbak

▷ lentéktelen idő óta van rálátása az árhullámok lefolyására. Száz-százötven esztendeje kezdték rendszeresen mérni a vízszintet, a vízhozamot, a lezúduló vízmennyiséget. Tőlünk keletebbre ez hatvan-hetven éve folyik. E százötven-kétszáz év alatt valószínűleg nem következett be „történelmi nagyságú” árhullám. Képtelenek vagyunk százezer évre visszatekinteni, a gátakat ennek a történelmileg elhanyagolható periódusnak a tapasztalatait figyelembe véve alakítjuk. A szabályzat azt írja elő: „építsünk olyan gátat, ami maximálisan két százalékos valószínűséggel számol”, tehát ki kell bírnia az utóbbi száz év két legnagyobb árvizét. Holott egyre nagyobbak az árhullámok. Többek között azért, mert az ember mindenütt beleavatkozott a természet rendjébe, kivágta a fákat, kiegyenesítette a folyókat. Ezt még Széchenyiék kezdték el, levágtak több száz olyan tiszai kanyarulatot, ami lassította az árhullámot, a kanyarok erodálásával a folyó dolgozott, és átalakította önmagát. Azóta gyorsabban zúdulnak le az árhullámok, sebesebbek és magasabbak. Amikor nagyszalontai szakaszmérnök voltam, átnéztem az 1900-as évek környékén az árvízcsúcsok levonulását a Fekete-Körösön. Ugyanaz az árhullám, ami ma 45-50 óra alatt ér el a hegyvidéktől a mostani határig, akkor kétszer-háromszor annyi idő alatt vonult le. Azóta nyílegyenes töltéseket emeltek, aminek két eredménye volt: az árhullám gyors lett és magas. Már ott tartunk, hogy a Fekete-Körösön tíz méter fölötti töltések

A víz több millió éve nagyjából ugyanott folyik, és „nem érdekli”, hogy az ember hová húzta meg a határokat

vannak, ami sok munkába, időbe, pénzbe került. Az új koncepció arról szól, hogy az árhullámokat oldalra vezessük ki. A Berettyón nem emeltük fel a töltést két méterrel, hanem csináltunk Széplak előtt egy tározót, így Berettyószéplaktól lefelé erősen csökkent az árvízkepződés lehetősége. Délen csak a hegyvidéken építettek 89 előtt hatalmas tározókat, egyrészt energiatermelés céljából, másrészt a borzasztó energia- és víz-igényes ipar ellátásának biztosítása érdekében. De ezek a létesítmények nem segítik az alföldi védekezést. Emiatt nem sikerült mindenütt megfogni az árhullámot.

1970-ben példátlan árhullám vonult végig az országon. Mi változott azóta árvízvédelmi szempontból Romániában?

A 70-es árvíz ösztönözte az árvízvédelem helyzetének javítását. Akkor kezdték el a jelentős gátújítási munkálatokat. Az a törekvés érvényesült, hogy emeljük a töltéseket minél magasabbra, hogy ne csapjon át rajtuk a víz. Jelenleg az EU-ban az az irányelv érvényesül, hogy próbáljunk a víznek teret teremteni. Ez ökológiailag is hasznos, mert a vizes élőhelyek fontosak. Az nem megoldás, hogy csatornába tereljünk egy olyan vizet, ami úgysem fogja „tiszteletben tartani” a csatorna jellegét, hisz millió éve ereszkedik le egy olyan völgyben, ahol mi csak a vízfolyás tetejét, a föld feletti részét látjuk, miközben ezzel párhuzamosan annál jelentősebb mennyiség halad

a föld alatt. Az a vonulat csak ideig-óráig lesz hajlandó egy szűk, szabályozott mederben haladni.

Nemrég bemutatták Románia árvíz-kockázati térképét. Mit lehet tudni erről?

Brüsszel pénzt adott arra Kelet-Európának, hogy repülőgépről mérjünk fel minden vízfolyást, alkosunk képet arról, hogy egy bizonyos nagyságrendű árhullám milyen területeket önthet el. E térkép használata valamennyi megyei önkormányzat számára kötelező lesz. Nem adhatnak majd építkezési engedélyt olyan területre, amely a térkép szerint víz alá kerülhet. Ezekben a napokban is találkoztunk azzal a jelenséggel, hogy három-négy ház megmentésének a költsége akár száz ház építését fedezné.

Lehet közeputat találni az árvízvédelem és a természetvédelem, a tájrehabilitáció között? Nyugaton milliárdokat költenek erre.

A Nyugat más körülmények között, valóban sok pénzt áldozott rá, mi jóval szegényebbek vagyunk. Ám megemlíteném, hogy a Duna felső folyásánál lévő országokban, Németországban, Ausztriában működnek olyan zöld szervezetek, amelyek próbálnak beleszólni az alsó folyásnál lévő országokban tervezett nagy vízierőművek építésébe, mert azok, úgymond, nem környezetbarátok. Miközben a Duna felső folyásán 1950 és 65 között ötvenöt vízierőművet építettek. Tehát ők már a tanulságait vonják le, miközben a legolcsóbb és a legbiztonságosabb a víz által előállított elektromos energia. Nagy viták vannak a hegyvidéki törpéművekről is. Magam is úgy vélem, hogy egy Natura 2000-es természetvédelmi övezetbe nem kell erőművet építeni, tönkretenni az egész környezetet azért a pár kilowattért. Miközben pont Brüsszel bennünket, hogy építsük ezeket a kis erőműveket, és zöldkötvényeket ad, mert így ökológikus energiát termelünk. A dolgok sokkal komplexebbek, mint ahogy kinéznek. Tény, a Duna felső folyásán rengeteg tározó van, termelik az olcsó energiát. Könnyű így azt

Közzétették az árvíz-kockázati térképet

Egy 2007-ben elfogadott uniós irányelvnek megfelelően a román vízügyi hatóságok kidolgozták és április 10-én közzé is tették az interneten az ország árvíz-kockázati térképét. Elkészítése 47 millió euróba került. Érdekes, hogy közzététele után egy héttel le is állt az Országos Vízügyi Igazgatóság (ANAR) szervere, mert nem bírta a megterhelést: azokban a napokban érkeztek ugyanis a dél-romániai árhullámokról szóló első hírek, és rengetegen keresték a lakóhelyüket a térképen. (Lapzártánk idején a térkép ismét megtekinthető volt a www.rowater.ro oldalon.) Az ANAR adatai szerint Romániában 3500 árvíz-eknek kitett település van. A kitettség azt jelenti, hogy az adott települést száz év alatt egy százalékos valószínűséggel legalább egy alkalommal elönti a víz. A 3500 településen 12,5 millióan élnek, ám közülük az árvíz-kockázati térkép szerint csak 800 ezren – a lakosság 4 százaléka – vannak kitéve közvetlen árvíz-veszélynek. A térkép elsősorban a megelőzésben és településfejlesztésben segít, nem jelent védettséget. Felhasználásával az önkormányzatoknak el kell készíteniük árvízvédelmi terveiket, 2016 után csak ezek alapján adhatnak ki építkezési engedélyeket.

rendelve az uniós jogszabálynak. Egyébként az árvízvédelmi költségek nyolcvan százaléka EU-s forrásokból származik. Az állami büdzsé nem képes fejleszteni, az EU viszont úgy ad pénzt valamire, ha abba beleszólhat. Emiatt folyamatos egyeztetésekre van szükség. Európában kiépítettek egy úgynevezett vízkelet-irányelvet, ami megszabta azt, hogy a vízügyi rendszerek a vízgyűjtő medencékkel essenek egybe. Romániában sincsenek már megyei vízügyi igazgatóságok, hanem a Körösök, a Maros, az Olt, a Zsil stb. vízügyi igazgatóság. Másik gond az, hogy az ember mesterséges határt húzott meg a vízgyűjtők között – például Románia és Magyarország között. A Sebes-Körös Körösfőtől a határig megtesz bő száz kilométert, a határon túl, mint Sebes-Körös, Kettős-Körös, Hármaskörös még százat. A víz több millió éve nagyjából ugyanott folyik, és „nem érdekli”, hogy az ember hová húzta meg a határokat. Egymásra vagyunk utalva, arra kell törekednünk, hogy összehangoljuk mind az árvíz elleni védekezést, mind a kisvízi gondokat.

Mit tapasztalt, mennyire működik olajozottan az államtitkársági gépezet?

Az egyetem befejezése óta, közel huszonöt éve csak vízügygel foglalkozom. A minisztériumban dolgozó szakembereket, akiket a politika nem forgat, jól ismerem, a vízügyi igazgatóságok vezetőit is. Néhány hónapnak még el kell telnie addig, amíg érdemben tudom befolyásolni a dolgokat. Nem mellesleg a halászat is hozzánk tartozik. Ez a téma megérne egy külön beszélgetést: Románia e tekintetben valahol a lista végén kullog, gyakorlatilag nincs halászflojtája.

Mihez kezd, amikor Teleorman megyéből visszamegy a fővárosba?

Visszatérve Bukarestbe azon dolgozunk, hogy ezt a négy-öt napos árhullámot modelláljuk, levonjuk a tanulságait. Prognózisokat kell készítenünk, például arra, mi várható, ha a Fogarasi havasokban rendkívül későn felgyűlt hatalmas hőtömeg újabb árvízzel fenyeget.

mondani: ti, ott a Duna alsó végén ne erőműveket építsetek, ott legyen mocsár, sás és nádas.

A gátépítési láz nem befolyásolja a nagy folyók, a hegyi patakok biodiverzitását, nem veszélyezteti a halállományt?

De igen. A Vaskapu erőmű miatt a tokfélék, a viza, a sóregtok nem tud feljönni ikrázni a Duna felsőbb szakaszaira, a pisztráng sem jut fel az erőműves patakokon, ahol a vizet csőbe szorítják. A Duna viszonylag jól áll, hiszen a Vaskaputól a tengerbe folyásáig 1200 kilométeren nincsenek nagyobb erőművek. Valahogy úgy kell tervezni, hogy megmaradjon az egyensúly. Románia régi iskolai térképein ott voltak azok a sötét foltok a Duna mellett, a Dunába érkező folyók, az Olt, a Zsil, s többi déli folyó víz alsó folyásánál, torkolatvidékén mindig is gazdag mocsárvilág volt. Negyven-ötven éve azt hitték, gyönyörű termőföldek lesznek ott. Ez az elképzelés nem valósult meg. Most az a cél, hogy harminc-ötven kilométer szélességben zöld vizes-élőhelyeket hozzunk létre. Biztosan ragyogó lenne távlatilag, de ne feledjük el azt sem, hogy ott mégiscsak megművelt területek vannak.

A másik végetes helyzet: főleg Olténiában az öntözőrendszer,

2016 után az új árvíz-kockázati térkép alapján adják ki majd az építkezési engedélyeket

Prognózisokat kell készítenünk arra, mi várható, ha a Fogarasi havasokban rendkívül későn felgyűlt hatalmas hőtömeg újabb árvízzel fenyeget

a víz hiánya miatt elkezdődött az elszivatagosodás folyamata.

Ez annak ellenére történik így, hogy nem csak Románia, hanem az egész Kárpát-medence rendkívül szerencsés vízügyileg. A Duna legnagyobb mellékfolyója a Tisza, mellékvizeivel bő vízellátást biztosít a régióban. Jelenleg az éghajlatváltozás mellett az árhullámok okoznak gondot, másrészt az egyre gyakoribb aszályos periódusokban nincs víz. Bihar megyében ezt is megoldottuk a széplaki tározóval. Átadása előtt alig csordogált víz a folyóban. Napjainkra a magyar féllel már nem árvízvédelmi megállapodásokat kötünk, inkább arról tárgyalunk, mitévők legyünk a kisvízes időszakokban. Hogyan oldja meg a román fél, hogy a Berettyón Magyarországra elegendő víz jusson át. Amióta sikerül tározni folyamatosan hat-nyolc millió köbméter vizet, ez a gond megoldódott. Ami Románia déli megyéit illeti, főleg Dolj és Gorj területén rövid, heves árhullámokat okozó esőzéses periódusok váltakoznak hosszú, aszályos időszakokkal. Romániának nincs elég pénze arra, hogy komoly öntözőrendszereket beindítson.

Hogyan áll az ország a vízügyek jogi szabályozásával?

Mára a teljes vízügyi politika, az egész intézményrendszer alá van

Tárkány tragédiái

Hallottak már hosszan vitatkozni felnőtt embereket azon, hogy egy adott dátum a hét mely napjára esett? És azon, hogy egy hajdan húsvétkor történt tragédia évfordulóját az esemény tényleges dátuma szerint kell-e megtartani vagy a mozgóünnephez igazítva? Hiszik vagy sem, Köröstárkányban évekkel ezelőtt ilyen kardinális kérdések mentén merevedtek meg a belviszály frontvonalai, miközben a szinte színmagyar közszékpontot román polgármester vezeti. **TASNÁDI-SÁHY PÉTER** riportja.

A viták fölött egy dolog biztos: 1919. április 19-én, a visszavonuló Székely Hadosztály mellett kiálló Köröstárkány és Kisnyégerfalva magyar lakosságát a bevonuló román félkatonai alakulatok összetartották, és majd száz embert közülük kíméletlenül lemészároltak korra és nemre való tekintet nélkül. Az ember viszont kívülről azt gondolná, hogy 95 évvel az események után már csak néma főhajtsanak lehet helye a történetek említése kapcsán, de a valóság mást mutat. Hogy a szívszaggató rommagyar reality legújabb felvonásának krónikása lehetek, Szilágyi Aladár kollégámnak köszönhetem, aki fotós, illetve sofóri minőségemben hetekkel ezelőtt magával vitt Belényes környéki portyájára, így Szakács Zoltán tárkányi református lelkipásztor beszámolójából megismerhettem a szembenállás történetét. E szerint az akkor még helyi RMDSZ-elnök, ma már a Pro Tarchan Egyesületet képviselő Gábor Ferenc vetette fel 1998-ban, hogy emlékművet kellene állítani a nagyszombati mészárlás áldozatainak, mely a Magyarok Világszövetségének támogatásával meg is valósult, már az előkészületek közepette heves vitákat gerjesztve. Az egyik oldal ugyanis siratófalat álmodott a templom előtti térre, a másik egy turulszobrot tartott volna méltó emlékjelnek. Fal lett belőle, amit nagy nehezen felavattak. Aztán ugye az időpont ügyében kellett volna dűlőre jutni. „Amikor ideke-

A csarkészek és parancsnok, illetve a kép jobb szélén Dr. Csapó József a nagypénteki megemlékezésen

A frissen nyitott frontnak köszönhetően – jóllehet április 19. ismét nagyszombatra esett – a nagypéntekesek és az évfordulósok most sem tudtak meg egyezni, és egy nap eltéréssel, de külön ünnepeltek

rültem, a nagypénteki ünnepség volt divatban. Az emberek egy részének viszont az volt a véleménye, hogy nem jó ez így, mert egyetlen dolgok is történnek, borlocsolkodástól kezdve a nótázásig, nem lehet méltó módon készülni húsvét szent ünnepére. Igazat adtam nekik, öt éve azt mondtuk, tegyük át a megemlékezést a tényleges évfordulóra. Így is lett, egyesek viszont ragaszkodnak a nagypénteki műsorhoz. Sajnos, éppen e megemlékezések miatt a médiában is az terjedt el, hogy a tragédia is akkor történt, holott 1919. április 19. nagyszombatra esett. Sokszor az ide zárandókló turistákat is én kell kijavítsam” – fakadt ki Szilágyi Aladár kollégámnak Szakács Zoltán lelkipásztor, aki a magyar belviszály újabb frontján is a csatater közép pontjában találta magát:

„Az emlékműről tudni kell, hogy az egyházközség területén van. Nemrégiben bejelentés nélkül megjelentek a Gábor Ferenc vezette Pro Tarchan Egyesület emberei, és elkezdtek egy félméteres alapot ásni. Igaz, ezt megelőzően megkerestek bennünket egy pecsét és iktatószám nélküli átirattal, amelyben közölték: a Pro Tarchan Egyesület és a Magyar Polgári Párt az emlékmű mögött négy méter magas talapzaton felállítandó három mázsás turulszoborra pályázott, és felkérte az egyház presbitériumát, hogy támogassa az ötletet. Mindezt úgy, hogy bennünket meg se kérdeztek, pályázhatnak-e a mi területünkre, és egyetlen papírt se kaptunk a terv statikai számításait illetően. Az RMDSZ javasolta nekik, hogy közgyűlésen vitassák meg a kérdést, de erről hallani sem

akartak. Helyette telesírták a médiát, hogy meg akarjuk akadályozni a szobor felállítását, holott csupán arról van szó, hogy nem egyezhettünk bele, amíg jogilag nem tisztázzák a helyzetet. Amikor elkezdték az alap engedély nélküli kiadását, hívtuk a rendőrséget, hogy állítsák le a munkálatot, és birtokháborítás miatt panasszal éltünk” – meséli a fejleményeket Szakács tiszteletes. Talán a frissen nyitott frontnak köszönhetően – jóllehet április 19. ismét nagyszombatra esett – a nagypéntekesek és az évfordulósok most sem tudtak megegyezni, és egy nap eltéréssel, de külön ünnepeltek.

Medál és metál A nagypénteki délelőtti istentiszteletre a faluba érkezve, az emlékmű körül még nem tapasztalok mozgolódást. Helyiek igyekeznek a templomba, jómagam idegenként egy hátsó padban próbálok láthatatlanná válni, pedig előrébb is bőven akadna hely. Szakács tiszteletes prédikációjában figyelmeztet: imádságban szegény világunkban az emberek csak abban tudnak hinni, ami sikeres, ami benne van a tévében, a csendes hűséggel való szolgálat nem érdekli őket, így minket is fenyeget a veszély, hogy hasonlóakká váljunk azokhoz, akik megfeszítették Krisztust. Legalábbis a jóleső kontempláció közben ez csapódik le bennem az okosan

Sarkadi Jobbik-zászló Tárkányban

Lepedőnyi sarkadi Jobbik zászlót rántanak elő a csomagtartóból, hogy az Isten ígéjétől magukat áldozatosan megfosztó hazafiak által koszorúzásra előkészített emlékműhöz siessenek vele

Medál az ész

építkező beszédből, de aztán sajnos elvesztem a fonalat. Szemben, a női oldalon, egy kopasz férfifej vonja magára a figyelmem. Először, naivan, frissen megtért, templomi hagyományokban járatlan báránykának gondolom, de aztán a nyakában lógó aranyozott Nagy-Magyarország medál súlyos ellenérvként csillan meg a beszűrődő fényben. A lelkes – A zsidókhoz írt levélből választott – útravalónak szánt ígéjére térek magamhoz: *Mert ha bakok és bikák vére és tehén hamva a tisztátalanokra hintve megszentel, vagyis külsőleg tisztává tesz, akkor a Krisztus vére, aki örökkévaló Lélek által önmagát áldozta fel ártatlanul az Istennek, mennyivel inkább megtisztítja lelkünket a holt cselekedetektől,*

hogy szolgáljunk az élő Istennek. Medálos felebarátom és két metál-lédinek öltözött hölgykísérője ezen annyira felbuzdul, hogy a templomból kilépve, nagyon is élő cselekedetként lepedőnyi sarkadi Jobbik zászlót rántanak elő a csomagtartóból, hogy az Isten ígéjétől magukat áldozatosan megfosztó hazafiak által koszorúzásra előkészített emlékműhöz siessenek vele. Mint ahogy Gábor Ferencnek, a templomból kiáramló cserkészek sorfala előtt elmondott köszöntőjéből hamar kiderül, szívesen várt vendégeket tisztelhetünk bennük. Mivel jelenlétük sem a szervezők közt álldogáló polgármestert, sem az utat lezáró rendőröket nem zavarja, én is próbálok megbarátkozni a helyzettel, miközben azon izgulok, hogy az útviszonyok által hátráltatott EMNP-s különítmény legalább a koszorúzásra megérkezzen.

Szobrokkal, szavakkal Dr. Csapó I. József, a Székely Nemzeti Tanács alapító elnöke mondja az első beszédet, de sajnos nem sikerül megértenem a mélyebb összefüggéseket. Az biztos, hogy a múltból és a jövőről is szó esik benne, valamint a hetvenfős ünneplő tömeg azt is megtudhatja az idős úriembertől, hogy nem csak szobrokkal, hanem szavakkal is lehet emléket állítani, amiket könyvbe írnak. Ezt Gábor Ferencnek a tárkányi

▷ tragédiáról írt művét idézve említi meg, amiből – mint később kiderül – a helyszínen is lehet vásárolni, bár tévesen azt állítják róla, hogy a Jobbik pártalapítványának támogatásával jelent meg, miközben az általam olvasott hírek szerint magánkiadás. Ugyan lehet, hogy szó nincs tévedésről, mert egy ifjú tárkányi cserkész – mintegy hálaképpen – a Jobbik honlapok által halomra idézett Pósa Lajos *A hazáért* című versét szavalja. Bíró Zsolt, a Magyar Polgári Párt országos elnöke következik, aki a tragédiát konzekvensen Feketepéntekként emlegeti. A legújabb konfliktusban a saját álláspontja mellett érvelve elmondja, az emlékművet azért akarják kiegészíteni, hogy bizonyítsák, meg tudunk maradni a trianoni tragédia ellenére is, valamint így ezután nem csak siratófaluk lesz, hanem a tárkányiak, a túlutra tekintve, reménykedve várhatják a holnapot.

Bottyán Zoltán a Magyarok Világszövetségének Kárpát-medencei alelnöke beszéd helyett Dsida Jenő sokat vitatott, még többször félreértelmezett, Psalmus Hungaricus című versét szavalja el, mely már csak terjedelme miatt is komoly teljesítmény. Mitagadás, szépen mondja, csak a szakaszokat záró esküdézésnél aggódom picit, mivel az ilyenmit szívre tett kézzel csinálják, Bottyán úr pedig a jobb kezét emeli egyre magasabbra, bennem egy bizonyos rosszlelkű karlendítést képét felidézve, bizonyára tévesen. A rossz érzés Paturbány Miklós beszéde alatt sem múlik, aki szerint a köröstárkányi mészárlás az I. világháború egyenes következménye, amely csak formálisan tört ki száz éve, ugyanis, „előtte 40-50 évig gondosan készítették elő azok az erők, amelyek ennek a hasznát lefőlőzték”. Nem fejt ki, pontosan kikre gondol, remélem, nem pont azokra, akiket az Echo TV-n és antiszemita fórumokon hasonló kontextusban emlegetni szoktak. Másik érdekes gondolata a megemlékezések körüli széthúzással kapcsolatos, pontosan ennek feloldására vonatkozó javaslatával. Mint mondja, „racionális érvekkel nehéz eldönteni, melyik tábornak van igaza. Az érvekből nem jutunk előre, az arcvo-

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Az ünnepséget a Magyar Hiszekeggyel zárják, melynek végéről a „Csonka ország nem ország, egész Magyarország nemny-ország” rigmust sem felejtik le, a koszorúját jó magyar szavazatok reményében szorongató román polgármester legnagyobb örömére

nalak megmerevedtek, csak az értékek segítenek.” Azt mondanom sem kell, hogy szerintem – a logikát sutba dobva, érték alapon – kinek kell győztesen kikeverednie a vitából. Zárásul búslakodás helyett ő is a jövőbe tekint: üdvözlí a Pinka-völgyi Polgármesterek Szövetségét, amely azon „javarészt horvát és németajkú falvakat tömöríti, melyek fegyveres harcot folytattak, hogy visszatérhessenek 1923-ban a Szent Korona országába, mely minden népnek országa.” Paturbány úr azon munkálkodik, hogy „a Pinka völgyének ausztriai fogságukból szabadult falvai és Köröstárkány testvértelepülésé lehessenek.”

„Ezek vagyunk” Az ünnepség e részét a hazafias szellemben nevelt cserkész ifjak a Horthy-korszak nemzeti imádságával, a Magyar Hiszekeggyel zárják, melynek végéről a „Csonka ország nem ország, egész Magyarország nemny-ország” rigmust sem felejtik le, a koszorúját jó magyar szavazatok reményében szorongató román polgármester legnagyobb örömére. A magyarországi vendégeket hívják a kultúrházba ebédelni, eljät-szom a gondolattal, hogy belógok, de útközben szóba elegyedek egy

kapuban álldogáló nénivel, feladva az eredeti tervet. Mikor a két ünnepségről kérdezem, válasz helyett visszakérdez: „Ha március 15-ét mindig a napján ünnepeljük, akkor április 19-ét miért nem lehet?” Aztán sokat látott idős emberként finomít, mint mondja, mind a két félt részéről van mulasztás, valahogy csak meg kéne egyezni. A turulvitát sem érti, emlékei szerint a tervező akkor azt mondta, azért van így meghajlítva a fal, mert átöleli az egész magyarságot. Ez pont elég szimbólumnak. Bár, mint mondja, „a lakosságot akkor sem kérdezte meg a kutya sem. Lélekben mindenki támogatta az indítványt, de sokan féltek, hogy jönnek megint a románok,” – som-mázza az akkori közhangulatot. Aztán a megosztottságon szomorkodik: „A nagyapám mesélte, amikor Nimäiești-be kellett menni szavazni és a csendőrség elállta az utat, kiját-szották őket, átmentek a vízen, hogy a magyar képviselő bejusson. Azt hiszi, a román polgármester hitből volt ott ezen az ünnepségen? Úgy van, mint az Arany versben: *(Jobb felől üt) nekem füttyöl, (Bal felől üt) s nekem füttyöl.* Holnap meg jön az RMDSZ, azok meg kimennek a temetőbe is. Tudja, ez úgy van, ha az egyik ad két lejt, a másik négyet ad, hogy lássák. Ezek vagyunk. Szégyen, de sajnos ez van.”

Hiányzó elcsendesedés Az április 19-i ünnepség csak este kezdődik, így a délutáni hagyományos sonkázásról nem kell lemondanom. Az emlékmű körül nyíltan és vidáman készülődnek, az eseményt biztosító rendőrök hiányoznak, lehet, nem mernek előkerülni, amíg nem szereznek a templomajtróban a népet fogadó huszárokéhoz hasonló egyenruhát. Helyettük viszont néha elhúz egy dzsip műholdas antennával a tetején, én kóbor német tévéseknek tippelném őket elsőre. A templomot zsúfolásig töltő tárkányi gyülekezetnek Csúry István püspök prédikál, nem titkolt szándékkal a kialakult helyzetre reagálva: „Más és más formában próbáljuk a gyász terhét letenni, de nem biztos, hogy sikerül. Vajon miért?” – teszi fel a kérdést, majd a *Jelenések könyvéből* felolvasott igére

utalva meg is adja a választ: „Mert hiányzik az Isten előtt való elcsendesedés. Ha a keresztény világban az erdélyi magyarság és a magyar ember el tudott volna csendesedni, akkor nem lennének be nem hegedt sebeket, el tudnánk vezetni a köztünk lévő hatalmas feszültségeket, és együttesen keresnénk a boldogulás útját a jólét felé, melyhez minden adott számunkra. Emlékezni kell, de úgy, hogy a sebek gyógyuljanak.” A szertartás után az emlékmű előtt folytatódik a megemlékezés, legnagyobb meglepetésemre ismét a cserkészek részvételével. A gyerekeket nem tudom beazonosítani, de a parancsnokuk ugyanaz a bajszos úriember. Bizonyára küldetéstudatból ápolnak mind a két táborral jó kapcsolatot, hogyha egyéb jócselekedetre nem adódik lehetőség, hidat verhessenek közöttük egy óvatlan pillanatban...

Győz-e a fehér farkas? Szabó Ödön képviselő beszéde, a püspökéhez hasonlóan megoldást keres a fennálló helyzetre. Felteszi a kérdést: vajon 95 éve miként lehetett volna

Fáklyás főhajítás a temetőben

„Ha a keresztény világban az erdélyi magyarság és a magyar ember el tudott volna csendesedni, akkor nem lennének be nem hegedt sebeket, el tudnánk vezetni a köztünk lévő hatalmas feszültségeket” (Csűrű István)

Ifj. Gyulai István sírja. „Ártatlanul földbe téetett”

elérni, hogy ne a rossz győzzön? A költői kérdésre egy történeten keresztül próbál választ adni, melyben egy fiatalember egyszer azt álmodja, egy fekete és egy fehér farkas viaskodnak benne. Az általa felkeresett bölcs az álmot a benne viaskodó jó és a rossz harcaként értelmezi, melyben az a farkas fog győzni, amelyiknek a fiú enni ad. Mint a képviselő elmondja, nekünk – főképpen a bűnbánat és a bűnbocsánat heteiben – az a dolgunk, hogy a jót etessük. Ehhez nem hallgathatjuk el, hogy nekünk is vannak bűneink, csak így lehet teljes tisztasággal elvárni, hogy mások elismerjék, velünk szemben az övéik követtek el szörnyűségeket. Ha mind a két oldalon megtörténik a bűnök megvallása, utána sort kell keríteni a bűnbocsánatra is. Beszámol arról is, hogy az RMDSZ frakció benyújtott a Parlament elé egy törvénytervezetet Köröstarcsány és Kisnyégerfalva mártírtelepülése nyilvánítása érdekében. „Ha a román kollégák is a fehér farkast táplálják magukban, ebből törvény lesz. 95 év után lehet bűnbocsánatot kérni és adni, és olyan közösséget kell építeni, ahol a jóság az érték” – zárja a gondolatot a politikus. Eztán arra is figyelmeztetett: „Ha egyszer nagyszombaton történt a tragédia, nem kell teátrálisan nagypéntekre áttenni, Krisztus halálának napjára. Miért kell mindig csak a ha-

lált ünnepelni, amikor a nagyszombat a feltámadás felé vezető út?”

Miklós Ernő köröstarcsányi RMDSZ-elnök jóval harciasabb hangon szól a prédikációban, illetve a Szabó képviselő által megütöttél: retorikájában az eseményekre emlékezve, jöllehet csak idézetben, de „alantas gazembereket, gyáva románokat” emleget, bár nem hiszem, hogy tétje lenne a dolognak, az előző nap visszacsatolt polgármester erre is bizonyára csak bólogatna, ha jelen lenne. A cserkészek ez alkalommal kifejezetten keresztényi szavaltai után elindulunk a temetőbe, a huszárok felvezetésével, fáklyákkal világítva, hogy megkoszorúzzuk a mártírok fejfáit. Még maradok egy percet az után is, hogy a többiek elindultak lefelé. Ekkor érzem először, hogy húsvét vasárnapja közeledik, felébred bennem a remény, hogy a keresztény világ az üres sírra koncentrálna egy napra elfelejtheti saját – keresztnek hitt vagy annak beállított – gondjait, különbözőképpen megélt szenvedéstörténeteit... A kivilágított templomtornyot és a távolodó fénypontokat nézve egy nemrég látott film egyik mondata jut eszembe, miszerint: *A múlt csak egy történet, amit mi mesélünk magunknak.* Jó lenne megtanulni, hogy kell ezt jól csinálni.

Forrósodik a hidegháború

Ami Ukrajnában, vagy még inkább Ukrajna ürügyén zajlik, joggal aggasztja a nagyvilágot. Néhány hónapja a kijevi Majdan mozgalom kezdeményezői sem sejtették, milyen lavinát zúdítanak a világra. A forradalomnak nevezett, a nyugati demokráciák által is szentesített puccsot és az új hatalom kisebbség-, mindenekelőtt oroszellenes intézkedéseit a krími referendum követte, majd a kelet-ukrajnai polgárháborús helyzet. A NATO gyakorlatilag az orosz határok mellé költözött. Moszkvát fenyegetik és Moszkva fenyeget. Ukrajnáról beszél mindenki, de ez a meccs már régen másról szól. A Kreml és a Fehér Ház csatája zajlik. NÓGRÁDI GYÖRGY biztonságpolitikai szakértőt GÁL MÁRIA kérdezte.

Hidegháború van ismét, pedig már történelemnek hittük. Kijev azt állítja, terroristákkal harcol Kelet-Ukrajnában és újraindította a genfi egyezmény után felfüggesztett oroszellenes hadműveletnek nevezett katonai akciót. Már halálos áldozatok is vannak az oroszbarát lázadók között. Hideg marad ez a háború vagy fel is forrósodhat?

A hidegháború terjed és ugyanúgy, mint a legsötétebb időkben, most is a helyettesek vívják. Az orosz-amerikai közvetlen katonai konfliktus lehetetlen, két atomhatalom nem tud háborút vívni egymással, ezért a helyettesek vívják. Ők Ukrajna és az oroszpartí erők. Mindkét fél azonban rendkívül komoly külső segítséget kap.

Mit kap Ukrajna?

Az elmúlt napokban a NATO-t gyakorlatilag áttelepítették keletre, az Európában lévő 67 ezer amerikai katona jó részét keletre viszik. Elkezdődött a vita arról is, hogy növeljék-e az Európában lévő amerikai csapatok számát vagy sem. Az amerikaiak különleges felderítő gépeket, AWACS-okat telepítettek Romániába és Lengyelországba, papíron azért, hogy Ukrajnát figyeljék,

Nógrádi György.
„Orosz befolyást,
bármilyen áron”

Joe Biden bejelentette, hogy Amerika támogatja az egységes és demokratikus Ukrajnát. Én, mint budapesti egyetemi tanár, hozzátesszem, hogy Ukrajna se nem egységes, se nem demokratikus

valóságban az orosz-ukrán határ és az orosz csapatmozgások ellenőrzésére. Az USA számára ugyanis óriási meglepetés volt, hogy az amerikai hírszerzés nem értesült arról, hogy az orosz csapatok bemennek a Krímbe. Vagyis a hagyományos távközlést és kapcsolattartást az oroszok nem alkalmazták. Washington nem akar újabb meglepetést.

Az ukrajnai helyzet kapcsán több, egymással ütköző stratégia van. Kezdjük az Egyesült Államokéval...

Az Egyesült Államok stratégiája az, hogy Oroszországot vissza kell szorítani keletre. Épp a legújabb amerikai stratégiaváltás nyomán az ukrán válságig az USA majdnem kizárólag a Csendes-óceán térségére koncentrált. Most belép az amerikai külpolitikába első helyen ismét a Közel-kelet és Európa.

Európai Unió?

Az EU ezekben a kérdésekben megosztott. A keleti országok félnek. A napokban a lettek és litvánok a GDP 0,8 százalékáról a katonai ki-

adást 2 százalékra növelték. Először a történelemben két semleges skandináv állam, a svéd és finn NATO védelmet kért, a svédek elkezdtek olyan ütemben fegyverkezni, amit a két világháború idején sem tettek meg. A románok növelik a hadi kiadásokat és Románia ettől kezdve a NATO háttérországa.

Van valós okuk félni?

Budapestről nézve azt hiszem, hogy nincs. De ők úgy ítélik meg, hogy van, minden bizonnyal azért, mert hagyományos orosz- és szovjetellenesség volt e térségben a 19-20. században, s ez ma is hat. De jelenleg Ukrajnáért senki sem hajlandó világháborút viselni. A hidegháború szlogenje úgy szólt „Meghalni Hamburgért, meghalni Chicagóért”, de a válasz az volt rá, hogy Chicagóért igen, Hamburgért nem. Így van ez Ukrajnával is. Ha az orosz csapatok benyomulnának a balti államokba, az NATO terület, annak következménye lenne. Ukrajna viszont hiába kérte most is felvételét a NATO-ba, senki sem örült meg, hogy felvegyen egy országot, amiért belekeveredhet

egy kiszámíthatatlan harmadik világháborúba.

De Ukrajna területi egységének védelmében mégis kivonult tájainkra a NATO és az amerikai hadsereg.

Igen, hogyné. S közben azt is mondták az amerikaiak, hogy akiknek szovjet haditechnikája van – balti államok, Lengyelország, részint Románia, Szlovákia, cseréljék le „nyugati technikára”. Hát ez azért egész jó üzletnek ígérkezik a hadiipar számára. Tehát az USA-stratégia tökéletesen kiszámítható. A CIA igazgatója és Joe Biden alelnök az elmúlt napokban elment Ukrajnába, felkínált politikai, gazdasági és katonai, de nem fegyverekből álló segítséget. Biden bejelentette, hogy Amerika támogatja az egységes és demokratikus Ukrajnát. Én, mint budapesti egyetemi tanár, hozzáteszem, hogy Ukrajna se nem egységes, se nem demokratikus. A legismertebb amerikai külpolitikai folyóirat, a *Foreign Policy* azt írta, hogy a világ 177 államát megvizsgálva Ukrajna a 144. a korrupciós sorrendben, tehát korruptabb, mint a végtelenül korrupt Oroszország.

Mi az ukrán stratégia?

Az ukrán stratégia lényege: bármi áron visszaszerezni a Krímet. Akár olyan áron is, hogy a nyugatot belerángatni egy katonai konfliktusba. De ez ma lehetetlen.

És mi a másik főszereplő, az oroszok stratégiájának lényege?

Bármi áron megszerezni a befolyást Ukrajna fölött, a jelenlegi vezetést szétszilálni, és bármi áron destabilizálni Ukrajnát, míg Oroszországgal szemben ellenséges.

A teljes Ukrajna fölötti befolyást vagy Kelet-Ukrajnát célozta meg a Kreml?

Ha Putyin elfoglalja Kelet-Ukrajnát, kőkemény hidegháború következne, de nincs világháború. Vagy vár és megpróbálja Ukrajna egészére a befolyását kiterjeszteni. Én ezt csínlánám, mert az eurázsiai gazdasági

szövetség orosz stratégiai cél, ami Ukrajna nélkül értelmetlen és megvalósíthatatlan. A keleti területek leválasztása ezt nem segíti. Megszerzi ugyan a nehézipar, hadiipar jelentős részét, de orosz vezetői fejjel gondolkodva a cél Ukrajna egészének megszerzése kell legyen. Ehhez viszont nem szabad bemenniük Ukrajnába. De van egy érzékeny pont. Ha túl sok orosz hal meg, akkor Putyinra komoly belső nyomás nehezedik.

Mi a nyugat-európai válságrendezési koncepció?

Nyugat-Európa is megosztott. Franciaország és Nagy Britannia szankciókat akar, Németország viszont nem, hiszen a legtöbbet fektetett be Oroszországba, – 30 milliárd euró –, 300 ezer munkahelyet biztosít az Oroszországba menő export, s több mint 6 ezer orosz cégnek van kirendeltsége Németországban.

Vannak még szereplők ebben a játszmában: Kína és Törökország.

Kína nem foglal állást, nem avatkozik be. Számára a határok sérthetlensége szent, hiszen ő ma elismeri a szárazföldi határait, kivéve az indiait. A törökök rettegnek, mert minden szomszédjukkal területi vitájuk van. Ha le lehetett választani a Krímet, azzal, hogy ott orosz többség van, akkor Törökországról miért ne lehetne a keleti abszolút kurd többségű területeket? Ezek számukra a dilemmák. Az ukrán válság globális válsággá vált.

Magyarország hol helyezkedik el ebben a játszmában?

Nagyon nehéz és kínos helyzetben vagyunk, mert Magyarország számára Oroszország stratégiai partner a paksi szerződés révén. Ukrajna szomszédos ország és 150 ezer magyar él ott. Budapestnek rendkívül óvatosan kell politizálnia.

Teljesen a gazdaságról, háborúról, fegyverkezésről szól már csak ez a történet? A kijevi tüntetés homlokterébe került emberjogi szempontok kihaltak? Ma nem hallunk tiltakozásokat azért, mert saját állampol-

gáraiba lő bele az ukrán hadsereg. Ezek az emberek is forradalmároknak mondják magukat, mint a kijeviek a Majdanon, de terrorellenes hadművelet folyik ellenük.

A Majdanon február 21-én uniós segédlettel létrejött egy kompromisszumos megállapodás. Az EU három kulcs-külgyminisztere megállapodott az ukrán vezetéssel és ellenzékkel, hogy létrehoznak egy nemzeti egységkormányt, ami marad decemberig és ekkor választást írnak ki. Az EU küldöttség távozása után alig fél órával a felkelők közölték, nem fogadják ezt el, májusban lesz az elnökválasztás. És elzavarták Janukovicsot. Ettől kezdve Moszkva azt mondja, hogy puccsisták, a Nyugat azt mondja, hogy forradalmárok és elismeri legitimnek az új hatalmat. Én azt mondom, a kettő között van az igazság, mint szinte mindenben az életben. A Majdan céljaiból mi valósult meg? Semmi. Mi volt a cél? Az, hogy aki eddig részt vett a politikai életben, távozzon. Senki nem távozott. Aki a 100 leggazdagabb oligarcha egyike, nem vehet részt a hatalomban. Hát most aztán tényleg ők vannak mindenhol hatalmon. Az új kijevi vezetés az oligarchákat nevezi ki az egyes tartományok élére. Porosenko, a legesélyesebb elnökjelölt, az ország egyik leggazdagabb embere. Timosenko szintén. Olyanok vannak a hatalomban, akik az elmúlt években meggazdagodtak az ukrán sajátosságoknak és korrupciónak köszönhetően.

Vagyis lehetőleg tovább tankokkal a kelet-ukrajnai oroszokat, senki sem fog semmit tenni védelmükben? Hová tűntek a jogvédők, a demokraták?

Az oroszok lépnek, ha folytatódik. A nyugat sajnos megint kettős mércét alkalmaz. Az egésznek az alapja a koszovói helyzet, ahol azt mondtuk, hogy egy nemzet önállósága fontosabb, mint az államhatárok sérthetlensége. Ettől kezdve ezt az elvet alkalmazzák az oroszok is, és ettől kezdve mi hiába mondjuk, hogy Koszovó egyszeri és megismételhetetlen, a történelemben nincsenek egyszeri és megismételhetetlen események.

Hiába mondjuk, hogy Koszovó egyszeri és megismételhetetlen, a történelemben nincsenek egyszeri és megismételhetetlen események

Világaink harca

„Magánérdekű feljegyzést” ígér Szilasi László regénye, *A harmadik híd*, és valóban családi, baráti életképekkel indít ez a kiborító, kataritikus, fegyelmezett és okos regény. Olyan családi és baráti életképekkel, egy osztálytalálkozó hangulatával, amelynek leginkább unalma, hétköznapisága az ismerős. Találkozás a soha meg nem valósult illúziókkal, a mára már kopottá, nehezen vállalkozhatóvá vált vágyakkal. Szegedi békeidők, szegedi regény, de annyira átlagos, hogy bárhol könnyen átérzhető, elképzelhető.

És akkor fordulatot vesz a történet, amely egy tisztázatlan haláleset, Foghorn Péter, a „Robot” életének és halálának a krónikájává válik. Az eltűnt osztálytárs nyomát keresik a szereplők, elmeséléseik révén nem csak a magyar társadalom teljes rajza bomlik ki, hanem a rendszerváltás utáni nyugati és keleti világ is. A nyolcvanas évek végzettjeit kísérelhetjük el, mint disszidenseket, majd hazatérőket, karrierépítőket és karrierbukókat érettségítői a harmincéves osztálytalálkozóig.

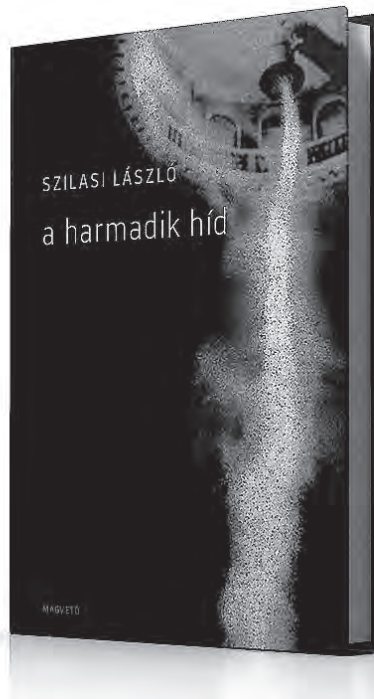
A polgári osztálytalálkozó így válik egy világvégi tájleírássá, amelynek főhősei a mindenben túljutottak, a semmiben sem reménykedők, a normákon kívül lévő hajléktalanok. Mellékszereplői pedig a szintén nem reménykedő normatartók.

A harmadik híd sorra veszi az utakat, a történeteket, mi minden vezethet perifériára. És a válasz az, hogy minden a perifériára vezethet. A stabil egzisztencia is elveszíthető, nincs olyan struktúra, legyen az politikai, családi, vagy vallási, amely ne bomolhatna le a körülmények, a szándékok vagy a szándéktalanságok hatására.

Ha Szilasi csak eddig jutna el ebben a regényben, akkor azt mondhatnánk, született egy újabb, szociálisan érzékeny, az empátiában fenntartások nélkül megmerítkező regény. De Szilasi több lépcsőfokot is végigjár.

Mi van akkor, ha ez a bomlás (amelynek rétegeit és miértjeit nagyon részletesen áttekinti) nem pusztán a még fennálló szétesése,

Szilasi regénye, sok-sok rétegével, rendkívüli gazdagsággal és érzékenységgel megrajzolt karaktereivel egyetlen nap történetét foglalja össze

hanem annak kritikája, egy alternatív, emberibb élet lehetősége? Hogyan épülnek újra a személyközi viszonyok egy olyan (hajléktalan) közösségben, amelyet az anyagi javak, az egymással szemben támasztott elvárások, az egymás igényeinek felismerése és kielégítése teljesen új értelmet nyer? Meddig tart az én, a személyiség, mi a közösségi minimum, ami egy csoportba, családba, bandába szervez embereket, és mire jó ez? Ezekre a kérdésekre ad választ a regény egyik rétege.

Az újjászülető ellen-világ mellett a régi világ romjait is végigtekinti. És mint ahogy az első perspektíva sem pusztán az empátiáról, az azonosulásról, a szegénység vagy a nincstelenség fölötti megrendülésről szól (hanem mindezek megértéséről, a viszonylagosságok feltérképezéséről), úgy ez a visszatekintés sem pusztán vádirat. Azt is megmutatja, milyen út van a hajléktalanságból vissza, ha ezt az irányt lehet visszautként minősíteni. (Nem lehet, aki megtapasztalta a lemondás vagy megfosztottság ilyen szintű létmódját, annak nincs vissza, az egészen másképpen látja a to be to have képletét). Mi az, ami működőképesként tartható ebből a maradék világból, mi az, ami nem adható fel, és mi az,

amiről le kell mondani, amire nemet kell mondani.

És végül, harmadik szintként azzal is szembesít, milyen ára van a világok és ellenvilágok egymásmellettiségének. Ennek az együttlétesnek véraldozatai vannak, valódi bozótharc folyik, amit pedig a kezünkben tartunk, az haditudósítás.

Szilasi regénye, sok-sok rétegével, rendkívüli gazdagsággal és érzékenységgel megrajzolt karaktereivel egyetlen nap történetét foglalja össze. Egyetlen szegedi nap történetét, pontos helyrajzi megjelölésekkel, a kötet első és hátsó lapjain megjelenő várostérképpel. Valahol, a nélkülözhetetlen háborús epizódok között, felbukkan egy másik térkép is, hogy értsük, mennyire miénk ez a szegedi világ. A kocsmai verekedésben leigányozott hajléktalanok segítségére egy titokzatos „magányos vadmagyar” siet. Kabátja hátán egy rajz, Nagy-Magyarorszáé, amelyet kívülről a mai Kis-Magyarország kontúrja keretez. Figyelmeztetésként arról, hogyan nem látjuk, mi vesz körül, hogyan nem érezzük, mi az, ami már nincs, és mi az, ami még van.

(Szilasi László: *A harmadik híd*. Magvető kiadó, Budapest, 2014)

PARÁSZKA BORÓKA

Nagy Gabriella költő, író, a Litera.hu szerkesztője

Az emlékezet polifóniája

NAGY GABRIELLA nem tartozik az egyre-másra könyvet publikálók sorába. SZILÁGYI ALADÁR három, eddig napvilágot látott kötete születéséről, utóéletéről, a szövegművészség gyötrelmesen szép munkájáról beszélgetett az alkotóval.

Egyszer Krasznahorkai László, a magyar irodalom „szörnyetege” azt mondta: „az én sorsom az, hogy megértsem végre, a szavakkal nem jutok sehová, hiába igyekszem a legnagyobb gondossággal eljárni. Az utam egyszerűen nem is lehet más, mint a szavak nélküli létezés. Talán van egy cseppnyi esélyem: ha majd egyszer mindössze egyetlen szóra korlátozhatok mindent.” Viszont éppen Nagy Gabriellánál találtam egy ennek ellentmondó állítást: „Minden író számára nagy feladat, hogy az olvasókat szinte érzéki módon ragadja magával. Ha sikerül megtalálnom azt a két szót az adott helyen (pontosnak kell lenni, épp azt és ott eltalálni), amitől a másik háta lúdbőrös lesz, akkor megvan.” Miért érezhettem úgy, hogy ezek az egymásnak ellentmondó szövegek konvergálnak?

Valószínűleg mindenki ugyanazt az utat járja be. Elindul a szavak keresésének útján, a legpontosabb kifejezések megtalálása felé, és amikor

SIMON JUDIT FELVÉTELEI

A lelkem olyan szerkezetű, hogy ki kell hoznom a végén valamit, ami segít tovább élni

már a legtöbb ziccert kijátszotta, és eljutott a legvégsőnek gondolt határig, egyszer csak rájön, hogy maradnak titkok a mélyben. Magát a lényeg nem tudjuk megragadni. Most idézem Wittgensteint? Van egy pont, amikor nincsenek szavak. És akkor el kell hallgatni... Krasznahorkai mérőföldekkel előrébb tart, mint én...

Eredetileg képzőművésznek készült...

Igen, lélekben a mai napig festő vagyok, festmények nélkül. Nem a szavakhoz van közöm, inkább az érzékletekhez. A formákhoz és színekhez.

Azt nyilatkozta: „Nekem a szavak megvoltak, hogy is mondjam, a nyelvi kifejezés valahogy születési adottság. De a legrizikósabb számomra a beszéd, a legnagyobb tét ott van. Kétszer volt afáziás rohamom, ami a szavaktól való megválás rémületes élménye, azóta is kísért.” Netán ez a félelem terelte éppen a szavak felé?

Az ember nem tudhatja maradéktalanul, milyen belső mozgatórugók működtek. Velem az történt, hogy adódott egy út, ami megnyílt előttem. Az, hogy festő

legyek, göröngyösebbnek bizonyult, arrafelé mentem, amerre viszonylag akadályok nélkül tudtam haladni. Valójában sokáig sikerült megtartanom magam azon a szinten, hogy úgy érezzem: birtoklom a nyelvet, játszom vele. Aztán nem oly régen megtapasztaltam, hogy mekkora tétje lehet ennek. Nem tudom, mit kezdhetne az ember az életével, ha megvonná tőle a szavakat. Mert ez azt jelentené, hogy mindent megvonnak tőle. Nem csak arról van szó, hogy attól fél valaki, megnémul, mert akkor még tudna írni. Ha az írásnak a képességét is elveszti, akkor még képes gondolkodni, de ha az is megszűnik, minden elmúlik. Az olyan, mintha lobotómiát hajtottak volna végre rajta, megszűnik a gondolkodás. A szavak elvesztésétől való félelem a legnagyobb.

Olyat szokott-e játszani, hogy kibújik a bőréből, megpróbál maga fölé emelkedni, és megfigyelni önmagát?

Igen, szoktam, ha baj van vagy rosszul vagyok. Amikor összegörnyed az ember, mint egy gubó, és csupán ebből a gubóból képes látni a világot, nem érzékel többet, csak ami az agyában forog. Hatalmasnak vélt problémákat

Névjegy

Nagy Gabriella (Budapest, 1964.) író, szerkesztő, irodalomszervező. 1987-ben végzett az ELTE magyar-történelem szakán, 1990-ben az ELTE BTK magyar szakán, 1997-ben az ELTE BTK esztétika szakán. 1991–1994 között tanár, 1994 és 2012 között a Műcsarnokban irodalmi programok szervezője. 1998–2000 között a Törökfürdő szerkesztője, 2000–2001 között főszerkesztője. 1999 óta a Szépirok Társaságának tagja. 2002 óta a Litera irodalmi portál felelős főszerkesztője és produkciós vezetője. Művei: *Vállalok bérbe sírni* (versek, Palatinus, 2000), *Idegen* (regény, Palatinus, 2003), *Üvegház* (regény, Palatinus, 2013). Díjai: Mórícz Zsigmond-ösztöndíj (1998), Greve-díj (2003), Bródy Sándor-díj (2004), Pro Literatura díj (2005).

▷ gombolyít tovább, gondol újra és újra végig magában, ugyanabból a látószögből, ugyanazzal az eredménnyel. Sebzett, kicsi és vak. Akkor szoktam magam fölé emelkedni, mintha kiszállnék a testemből, az életemből. Az írás is ilyen. Olyankor azt látom, alapvetően minden rendben van. Csak ki kell mondani bizonyos szavakat, megsimogatni azt a gubót, és minden megy tovább.

Ki is írja magából ezeket a dolgozatokat?

Ki szoktam írni, igen. Mindazt, amit onnan, fentről látok. De az írások legvége alapvetően nem a reménytelenség. A lelkem olyan szerkezetű, hogy ki kell hoznom a végén valamit, ami segít tovább élni. Még akkor is, ha nem. És akkor is, ha nincs élet. Az írás nem megváltó, de szabadon kell hagyni a lehetőséget, hogy a mese továbbírható.

Ismeri-e Nagy Gabriella Vállalok bérbe sírni című verskötetét? Hát Nagy Gabriella Idegen című regényét? Az az író, az Üveg ház szerzője, akivel most beszélgetek, köszönő viszonyban van-e a másik két Nagy Gabriellával?

Látszólag nem sok köze van a három világnak egymáshoz. De néha, amikor föllapozom a régi könyveim, rájövök, ugyanarról beszélek, csak másképp. Lehet, hogy egy szerepjátékos világ volt a versek világa, és ugyanolyan kosztümös-díszletes, meghatározhatatlan időben játszódó történet az *Idegen*, és talán nem olyan élesen megfogalmazott kérdéseket tesz fel, de a tétek ugyanazok. Csak a világ változik, én változom benne. Ami megesik, átrendezi a struktúrát a gondolkodásban és az írásokban is.

Debütkötetének a címe is beszélő: Vállalok bérbe sírni... Egyfajta költőietlen költőiség ez. Epikus elemek bőven találhatók benne, egész profán dolgok is. Akár a szó jó értelmében vett antiverseknek is minősíthetőek. Sok ironikus, önironikus elem található bennük. Hogyan születtek ezek a világot tetejére állító bohóckodások?

Nem történelmi regényt írtam, hanem irodalmi, kulturális díszleteket, kliséket választottam valami számomra fontosabb elbeszéléséhez

Írtam én „rendes” verseket is a 80-as években, nem sikertelenül, díjazott lettem egy írószövegségi pályázaton. Aztán valahogy elfelejtődtek a kezdeti próbálkozások. Az egyetemen az egyik szakdolgozat írása közben vettem észre, hogy a nyelv, amelyen fogalmazni kénytelen vagyok, nem enged meg mindent, befog, behatárol. Miközben az *Összeomlásvariációk a kortárs magyar prózában* témával foglalkoztam, csomó minden megmozdult bennem. Ennek ez elemző munkának a melléktermékei lettek a versek. Olyan terep volt, ahol szabad lehettem. A szigorú követelményekhez képest felszabadító élmény volt, hogy amit írtam, annak nem kellett követnie semmilyen szabályt. Megmutattam egy-két barátomnak, beleszerettek. Így indult, aztán folytattam.

*Minden fiatal író előbb-utóbb elhatározza, hogy megírja „a regényt” vagy akár „a nagyregényt” is. A verskötet után hamar megjelent az *Idegen*. Jót szórakoztam a könyv recepcióját olvasva, hogy az egyik ítésként azon fanyalgott, amit a díjat nyert könyv másik recenzense írói erényként emelt ki. Például a nyelvért. Miként fogadta mindezt?*

Számomra izgalmas volt az *Idegen* fogadtatása. Csak pislogtam, de nem voltam elkeseredve, mert a recepciója alapvetően pozitív volt.

Igaz, szélsőséges. Az *Élet és Irodalom* például Németh Gábor tollából Ex librist közölt, amelyben több női szerző könyvét vette sorra. Abban jelent meg a rám vonatkozó, ominózus mondat, amiből aztán hatalmas vita lett: „kiborult a ridikül”. Pedig ez történt, különböző hagyományok kliséit használtam, elsősorban nők, olykor férfiak által írt, de női témájú regények világát, megoldásait, beszédmódját alkalmaztam. Vagyis valóban „kiborult”. Németh Gábor írásából óriás vita kerekedett. Az volt a végkifejlet, hogy a nők, akik írásaik révén támadva érezték magukat, összefogást sürgettek a nőíróság nevében a rosszindulatú kritikus ellen. Holott én ezt nem így éreztem. A mai napig nem hiszik el nekem, hogy nem tartottam negatívnak az írását, azt jegyezte le, amit látott. A vitának az lett a haszna, hogy elkezdődött egy erőteljes beszéd arról, mi a „női irodalom”, létezik-e, nyelvisége, témaválasztása miatt különválasztható-e. Maga a fogalom szerintem nem létezik, nem kéne róla túl sokat beszélni, amíg komoly tudományos, elemző munkák nem születnek arról, hogy van-e és egzaktan miben érhető tetten a különbség. Jó, ha vita alakul ki egy könyv körül, mert akkor valamit felbolygatott. Ezeknek a kritikáknak az olvasása után jöttem rá, hogy a sima elfogadási vágyon túl különösebben nem érdekel. Lehet, hogy fellelősen hangzik, de nem aszerint mozdul meg bennem valami, nem aszerint fogom majd a következő írásomat folytatni, hogy miként bírálnak vagy ajnároznak. Voltak periódusok az életemben, amikor efféle elvárások beszorítottak. Olyankor azt éreztem, hogy nem tudom teljesíteni, megpróbáltam, de kudarcba fulladt kísérlet maradt mind. Aztán beláttam, nekem azt kell csinálnom, amit én tudok, saját szabályaim vannak. Ha tetszik, jó, ha nem, akkor elvagyok a háttérben.

Mi késztette arra, hogy időt és teret választva, a 18-19. század fordulójának időszakába, egy talán az angol kastélyok világára emlékeztető térbe helyezze a regénye hősnőjét?

Már a verseskötetben is egy hasonló világ teremődött meg, kicsit

eklektikusabb, hisz sokféle kosztüm jelenik meg benne. Gyerekkorom óta sokat olvastam. Anyukám könyveket árult a munkahelyén, hazahozta a legérdekesebbeket. Ő maga is szenvedélyesen olvasott, apám is. Anyám adta a kezembe az elsőket, A Tamás templom karnagyát, a Brontë nővérek könyveit, Nathaniel Hawthorne A skarlát betűjét, Reymontot, Austent, Galsworthyt, Tolsztojt, Remarque-ot, Flaubert-t. Eleve benne éltem ebben a világban, és nem jöttem ki belőle. Egyébként is van bennem valami „régí”. Természetes közeg volt ezeknek a regényeknek a világa, miközben az *Idegen* konkrétan nincs elhelyezve sem a 18., sem a 19. században. „Valahol”, nem lehet tudni, hogy angol vagy milyen más környezetben játszódik, nem is akartam pontosítani. Nem történelmi regényt írtam, hanem irodalmi, kulturális díszleteket, kliséket választottam valami számomra fontosabb elbeszéléséhez.

*Itt is sokatmondó a címadás. Később kiderül, hogy a férfi-hős csak így szerepel benne, hogy „Idegen”, név nélkül. Egyik (meg)értő méltatója szerint az *Idegen* hősnője „mint eredendően idegent észleli a másikat, sohasem fogja tudni világosan megnevezni, kivel is áll szemben. Úgy szólaltatja meg a minek nevezzetek, hogyan szólítsalak problémakörét, hogy a névpoétikai lehetőségeket szinte teljesen kikapcsolja, illetve a névelhagyás poétikáját alkalmazza.” Miért volt szüksége erre a „fogásra”?*

Alapvetően ódzkodom a névadástól. Számomra a név túl erős karakterteremtő. Persze a figurát működtetve kiterjeszthetem, megváltoztathatom a nevének jelentését, kivonhatom a név aurájából a személyiséget, de a mai napig béklyónak érzem a névadást. Olyan nevet szeretnék adni a szereplőimnek, amelyek nemlétező, kitalált szavak, nem találhatók az olvasó asszociációs mezején. Mindez nyilván a nyelvhez fűződő viszonyomról szól.

Bár regényként emlegetik, tavalgy megjelent könyve, az Üveg ház nem biztos, hogy az. Sok apró írásból tevődik össze. Mégis ez a világ összeáll.

Gondolom, a kötetbe került kisprózák nem abban a sorrendben születtek, ahogy a könyvbe kerültek, és egy nagyobb halmazból választotta ki őket. Ez hogyan történt?

A *Litera* szerkesztőjeként 2009-ben azon a héten kellett naplót írnom, amikor anyám születésnapja volt, ami egybeesik apám névnapjával. Ott indult be valami, amiből később könyv lett. Elkezdtem beszélni a halálukról, az életükéről, a családról, a környezet életéről, az én életemről. Aztán amikor az *Élet és Irodalom*-tól felkérést kaptam egy tárcasorozatra, kiderült, a téma kimeríthetetlen, dolgoznom kell rajta, eljutni egy olyan pontig, ahol valamiféle egészként látható, ha lezárni nem is lehet.

Akkor vált világossá, hogy ebből könyv lesz. Írtam, mindenhová csak ezt, aztán a végén ott álltam egy halom írással, meg kellett nézni, mit lehet kezdeni vele. Tisztelem a regény műfaját, de az anyagra ránézve látszott, nem lehet „egybeírni”. Tehát vagy kidobom az egészet, vagy úgy hagyom, ahogy van. Vagy az elejétől a végéig megírom a témát újra,

vagy megpróbálok egy kvázi zenei kompozíciót létrehozni a szövegekből. Az utóbbihoz éreztem erőt. Ahhoz nem, hogy újra elmélyedjek az élményben. Amikor egymás mellé illesztettem a szövegeket, feltűntek bizonyos hiányok. Megírtam ezeket a részeket, úgy rendeztem új és új struktúrába a létrejött egészet. A struktúráról való döntés adott jelentést az egésznek, akár a címadás. Az, hogy mit választok a könyv címéül, arról szól, merre orientálok az olvasót, mit nevezek meg fókusként. Számítalan lehetőség volt, az *Üveg ház*-at választottam...

Amikor pótolta ezeket a szövegeket, a már meglévőkhöz is hozzányúlt, bővítette, szűkítette őket a koncepció kialakítása érdekében? El kellett végeznie a harmonizáció szép műveletét?

Nem ritkítottam ki őket, hanem rövidítettem, átdolgoztam, hogy kacsintgassanak egymásra. Érdekes volt újraolvasnom az összes novellát, mert közben bizonyos belátásokig jutottam, kérdések fogalmazódtak meg bennem. Mit jelent az emlék, mi marad meg? Mennyit ér az én saját, személyes emlékezetem? Magamba mennyire tudok visszanyúlni, mi az, amit az eddigieken túl képes vagyok még előcsalni? Mennyire megbízhatóak az emlékek, hogyan alakulnak át? Mi köze az én emlékezetemnek ahhoz, ami a rokonaim fejében forog? Ha kétszer kérdezem meg őket ugyanarról, csupán kéthónapos különbséggel, már nyomon követhető az emlék változása. Nagyon izgalmas belátások voltak. Először azt állítottam: emlék az, amit az ember először rögzít, amit az esemény megtörténte után gondolatban először végigjátszik, leír vagy elmesél valakinek. Most ott tartok, hogy azt gondolom, az emlékezetnek vannak mélyebb rétegei is. Izgat, hogy mit lehet előhozni mondjuk a tudattalan „veszélyzónájából”, hogyan tud gomolyogni, minduntalan változni egy anyag. Most, miközben az új könyvemen dolgozom, látom, hogy ami az *Üveg ház* elmesélt történeteinek ténybeli alapjait jelentette, milyen mértékben mozdult el, alakult át azóta – és alakul folyamatosan.

Most ott tartok, hogy azt gondolom, az emlékezetnek vannak mélyebb rétegei is

Párhuzamok, kockázatok: könyv Domokos Gézáról

Domokos Géza kockázatai címmel írt könyvet KÁNTOR LAJOS irodalomtörténész, az RMDSZ alapítójával és első elnökével, a Kriterion Könyvkiadó egykori igazgatójával átélte közös öt évtizedét foglalva össze. A kötet kolozsvári bemutatóján a két elnökutód, Markó Béla és Kelemen Hunor is megszólalt, gondolataikat KUSTÁN MAGYARI ATTILA foglalta össze.

A Kós Károly Akadémia Alapítvány és a Minerva Ház közös szervezésében zajló könyvbemutató házigazdája, Tibori Szabó Zoltán, a Szabadság napilap szerkesztője a könyv kapcsán előljáróban elmondta, Kántor könyve jó célt szolgál, ha pragmatikus eredményeket keresünk, akkor többek között azt is, hogy mindhárom RMDSZ-elnököt, Domokost, Markót és Kelemen-t összehozta egy délután erejéig.

Párbeszéd, transzilvanizmus

Számos olyan információt találni a könyvben, amelyből, ha teljessé nem is válik a Domokos Gézáról al-

Kántor Lajos a Minerva-házban rendezett könyvbemutatón

kotott képünk, de gazdagodik; az a monográfia, amely teljessé tehetné a Domokos-életművet, még nem született meg, de a jelen könyv komoly adalék egy majdani műhöz – fogalmazott Kelemen Hunor, aki a továbbiakban az általa a nyolcvanas évek végén megismert RMDSZ-elnökről beszélt.

Elmondta, a Szövetség idén üli alapítása 25. évfordulóját, ez pedig hosszú idő egy szervezet, egy közösség életében, ennyi idő alatt eldőlhetnek dolgok, kialakulhatnak a közösség életét meghatározó intézményes keretek, ezekhez pedig Domokos Géza neve köthető, azok az állásfoglalások és döntések, amelyeket a rendszerváltás idején sokadmagával meghatározott. Kelemen itt azokra a választásokra gondolt, amelyek az identitás megőrzését, a szülőföldön való boldogulást igyekeztek segíteni parlamentáris eszközökkel, párbeszéddel, a transzilván értékek újra-élesztésével.

Ezek a döntések akkor is az értékválasztások középpontjában ma-

radtak, amikor 1993-ban Markó Béla vette át az RMDSZ vezetését Domokos Gézától, és 2011 után is, amikor maga Kelemen folytatta az utat, mert 1996-tól részese volt a Szövetség életének.

Akkor tehát, amikor az RMDSZ a következő huszonöt évre tervez, sok esetben azokból a döntésekből is táplálkoznak, amelyeket Domokos Géza és a körülötte lévők határoztak meg.

A valólátók mellett állni Mielőtt Domokos kockázatairól beszélt volna, Markó Béla Kántor Lajos kockázatairól szólt néhány szót. A könyvben az áll, idézte, „természetesen nem ígérhetek Domokos Géza monográfiát, erre nem tudok vállalkozni”, illetve „egyre inkább meggyőződöm arról, hogy saját éveim, útjaim, arcaim történetét megírhatnám Domokos Géza tükrében”, a könyvben pedig valóban önmagát is megírja a szerző, az egykori RMDSZ-elnök tükrében, hiszen a műben a kettejük kapcsolata, levelezése, a közös pilla-

„Egyre inkább meggyőződöm arról, hogy saját éveim, útjaim, arcaim történetét megírhatnám Domokos Géza tükrében” (Kántor Lajos)

natok, állomások képe is kibontakozik. Ennek a könyvnek éppen az volt a kockázata, folytatta gondolatmenetét Markó, hogy csupán ennyiről fog szólni, de végül sikerült ezt elkerülni úgy, hogy mindannyiunkról, minden 1989 előtti vagy utáni erdélyi magyar értelmiségiről beszél, aki arra vállalkozott, hogy valami módon eleget tegyen a közösséggel szembeni felelősségnek.

– Időnként nosztalgiával olvas-tam a művet, hiszen kibontakozik belőle egy olyan erdélyi magyar élet, kapcsolatrendszer, amelynek legfontosabb jellemzője, hogy akkor is, amikor a két fél nem ért egyet, hihetetlen empátiával és szolidaritással viszonyulnak egymáshoz – fogalmazott, kiegészítve azzal, hogy ez az empátia és szolidaritás a teljes értelmiségi életre jellemző volt.

Kántor vállalkozásai példaértékűek, mert nem ez az első könyve, amely próbálja az erdélyi magyar értelmiségi attitűdöket és alternatívákat feltérképezni, – folytatta a gondolatmenetet Markó, hiszen a *Konglomerát (Erdély)* ugyancsak erről szól, akár Szabédi László, Szilágyi Domokos, akár Gaál Gábor személyén keresztül. Szavait összegezve elmondta, Kántor Lajos könyvét egy időben olvasta Bánffy Miklós emlékirataival, aki rendkívül sokat foglalkozott a korát is jellemző kettészakítottsággal, a kuruc-labanc,

„Ki-bontakozik belőle egy olyan erdélyi magyar élet, kapcsolatrendszer, amelynek legfontosabb jellemzője, hogy akkor is, amikor a két fél nem ért egyet, hihetetlen empátiával és szolidaritással viszonyulnak egymáshoz” (Markó Béla)

Tibori Szabó Zoltán, Markó Béla, Kántor Lajos, Kelemen Hunor, Dávid Gyula

ma jobboldal-baloldal kettősséggel, vagy a Bánffy használta „valólátók-mártírok” párossal. Ő egyértelműen az előbbieket teszi le a voksát, azaz Széchenyi István, Deák Ferenc, Bethlen Gábor mellett, mártíroknak tekinti Rákóczi vagy Kossuthot a bukott szabadságharcok miatt. Bánffyval pedig egyetért Markó: a valólátók mellett kell állnunk, és egy ilyen emberre hívja fel a figyelmet Kántor könyve is.

Szövetségesek és árulók Dávid Gyula irodalomtörténész arról beszélt, a Kriterion Kiadó húsz évének tanújaként, Domokos tanácsára igyekezett előadni az emlékeit és a konkrétumokat az intézményteremtés kapcsán, de másképp is fogalmazhatna: Domokos Géza a Kriterion élén a romániai magyar kultúra megőrzésének és közvetítésének felelőseként teremtette meg először azt a fajta reálpolitikát, amit 1989 után RMDSZ-elnökként próbált megvalósítani. A rendszerváltás előtt minél jobban növekedett a szorítás a kiadó és a magyar kultúra körül – magyarázta Dávid Gyula, – Domokosnál annál inkább megmutatkozott a bölcsesség, a magabiztosság azt illetően, hogy mit akar, valamint az eszközök és szövetségesek felkutatásának ügyessége.

– Ha van tragikuma az élettörténetének, akkor az, hogy ’89 után sok

olyan ember, aki szövetségese volt korábban, egy adott pillanatban más táborokban bukkant fel, így többé nemcsak hogy nem számíthatott rájuk, hanem egyenesen elárulták – fogalmazott az irodalomtörténész.

Kompromisszumok félreértelmezett sora – A könyv a több mint ötven éves kapcsolatunkból született, hiszen az ötvenes években ismerkedtünk meg, amikor ő az *Ifjúmunkás* főszerkesztője volt – indított Kántor Lajos, aki a könyve címe kapcsán elmondta, kompromisszumok helyett már azért is beszél kockázatokról, mert elegánsabb kifejezés, és többjelentéssel bír. A fél évszázadot áttekintve azt tartja fontos kérdésnek, hogy a kompromisszumok, kockázatok mit eredményeztek végül, az utókor pedig éppen ebben ítél nagyon gyakran rosszul – nem csak a román fél, hanem a magyarok is.

Ha a különböző helyzeteket elemezzük, és azt vizsgáljuk, hogy ki milyen kompromisszumokat köt szükségyszerűen – ahogy akár az RMDSZ is napjainkban –, akkor az a kérdés, hogy ki mennyire okosan teszi ezt, vagy esetleg árt a közös ügyeinknek. A kompromisszumok sorát fontos végigkövetni, egy majdani monográfia pedig sokkal többet fog tudni mondani ezekről, mint a jelen, elsősorban a személyes kapcsolatokra összpontosító könyv. Persze a *Domokos Géza kockázataiban* is számos fontos mozzanat megjelenik, így például 1968, amely nem csak a kelet-közép-európai történetben jelentős dátum, hanem az erdélyi magyarság számára is. Ha ugyanis az akkori események nem történnek meg, jó eséllyel a Kriterion sem jött volna létre, hiszen nem csak a diákmozgalmakról beszélhetünk, amelyek kevésbé érintették a társadalmunkat, hanem a kettős kötődésről is, azaz a magyar irodalom magyarországi és romániai hovatartozásáról – magyarázta Kántor. Mondandóját zárva azt is kifejtette, szinte törvényszerű volt, hogy az RMDSZ első elnöke Domokos Géza legyen, hiszen a Kriterion a legnagyobb teljesítmény abban a szomorú időszakban, a nyolcvanas évek közepén, amikor a kiadó súlyos és egyre súlyosabb támadásoknak volt kitéve.

Tangómesék Sevastia könyvtárából

Tangóesteket tartanak Temesváron a Sevastia's Book elnevezésű könyves kávéházban. Elöl asztalok, hátul könyvek sorakoznak, melyeket olvasni is lehet, megvenni is. Az apró középső tér vasárnaponként táncparketté alakul. MÁTYÁS ZSOLT IMRE írása.

Akkor kezdődik, amikor a környéken a komolyabb intézmények lehúzzák a rolót, miután a pap mindenkit békében útjára bocsát. Valahol egy kis utcában, a két feltúrt tér között, nesztelenül és sejtelmesen, mint egy rongyosra olvasott mesekönyv borítója, kinyílik egy ajtó. Ha elcsendesedsz, nemsokára meghallod azt a semmi-vel össze nem téveszthető hangot, taktust, ami odacsalogat majd. Egyenesen *Sevastia Könyvéhez*. (Ott van majdnem a sarkon, ha keresnéd.) Mert ha egyszer is életedben hallottad a bandoneón hangját, biztosan használhatod tökéletes irányítóként a vasárnap esti reménytelenségben. Mert búg, és sír, és nevet, és mesél a bandoneón *Sevastia Könyvében*, nagyjából este 7-től éjfélig. És odabent... tangót táncolnak. Idősebbek, fiatalabbak, párban, összeborulva siklanak a sejtelmes fényben, mint egymásba születt lelkek, mesélik egymásnak magukat, nem gondolva semmi másra, csak a jelen pillanatra.

Táncolnak. Nem a holnapban, és nem a tegnapi: hanem a MOST-ban. Mindig az „épp ebben a pillanatban”. Ennek a pillanatnak. ITT.

Hogyan? – kérdezheted jogosan, homlokodra futó szemöldökkel. Tangót?! Ebben a rohanó világban? Ebben a zajban? Ebben a káoszban? Igen. Hihetetlen, de létezik ilyen sziget, és vannak emberek, akik ezen a szigeten kötnek ki minden vasárnap. Mint hajdanán. Amiről már Hrálal úr is regélt, emlékszel, ugye: *Táncórak idősebbeknek és haladóknak*. Csakhogy ez nem a régi Prágában van ám, hanem itt nálunk, egy másik régi városban, amelyik épp azért

Vasárnap este a tánc a főszerep

csinosítja magát, hogy pár év alatt európai kulturális fővárossá cseperedjen. Persze a táncoló pároknak ehhez semmi közük. Ők a jelentélik: tangózva. És aki épp nem táncol, az a ritmusra enyhén ringatózva figyel, csodálja, tekintetével kíséri a többieket. A vörösbor kitűnő és csodák csodája: nem akad a torkodon, amikor fizetned kell. A zene nem ordít, lehet mellette beszélgetni, ol-

vasni, sőt írni is (mint azt a mellékelt „ábra” is bizonyítja). Senki nem zavar senkit, senki nem bütyköli a nálánál okosabb telefonját, pedig wifi is van ebben a lokálban. Sőt, cigizni is lehet – elvileg. Mert gyakorlatilag senki nem dohányzik bent, közmegegyezéssel minden cigis kivonul az ajtó elé az utcára, a nyitott ajtóba, hogy ott se szakítsa ki magát a benti hangulatból. Vajon miért? Talán tisztelik azokat, akik a parketten „csoszognak”? Valószínűleg, hisz pár perc múlva már ugyanúgy „csoszog” az is, aki most odakint füstöl.

És ha már *tangó*, akkor a vörös sem hiányzik: kacér mosolyt villant egy tűzpiros virág vagy korall csatt egy sötét hajkoronában, egy férfi nadrágjának farzsebéből karmazsin legyező kandikál ki: levegőhöz is kell jutni a két tánc közötti szuszszanásnyi szünetben. És már csak arra vársz, mikor jelenik meg egy sétatálcás, cilinderes, fehér sálas, kamásznis lakkcipős karcsú alak egy szál vérvörös rózsával a kezében, amitől a hölgyek szíve hevesen dobban néhányat: „Vajon, ma kit választ?” S ha várod, ha igazán várod: megjelenik, hidd el! Igaz, nem

Ha betérsz ide, tedd félre a mindenből kiábrándult, kiégett szkeptikus szemüved

A Sevastia egyik csendes, könyvtári hangulatú sarka

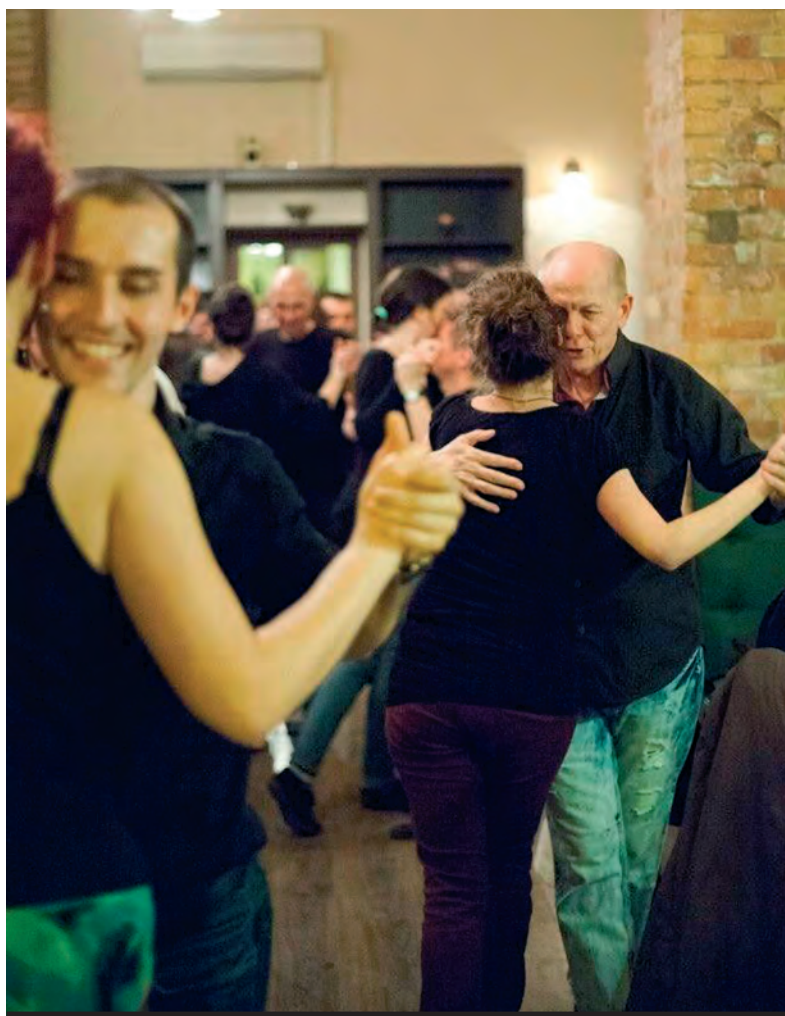
klakkban-frakkban és fehér sállal, hanem – ó, te, romantikátlan 21. század! – simléderes baseball sapkában és kopott zakóban, és nem kamásnis lakkcipőben, hanem tornacsukában, de: nem egy szál rózsával, hanem bokornyí virágcsokorral a karjában. S alighogy belép a lokálba, semmi perc alatt szétkapkodják a hatalmas csokrot a gáláns férfiak. A következő táncot már minden hölgy piros rózsával a kezében lejt, és kicsit párasabban, de mégis élénkebben csillognak a tekintetek, sejtelmesebbek a szempillák, picit nedvesebbek az enyhén elnyíló ajkak.

Ha kedved van, drága barátom, találkozzunk a következő vasárnap este a *Könyvtár*-ban, kortyolgassunk el egy pohár vörösbort, gyönyörködjünk a suhanó és lendülő lábak szép látványában és érezzük jól magunkat, mialatt a bandonéon hangjai lágyan körülölelve repítenek bennünket egy másik világ végtelennek tűnő idejébe, a „mindig jelen” pillanatba. És ha túlforrósodik alattad a szék, akkor végy egy mély levegőt, húzd ki magad, felejtsd el a mögötted álló elmúlt hetet, és kérd fel azt a nőt, ott veled szemben, kicsit jobbra, a sarokban lévő asztalnál, aki már tíz perce lesi a tükörképedet az ablaküvegben, és égessetek soha el nem tűnő köröket a padlóba Piazzolla *Adios, nonino*-jára. És azután akár meg is lehetne halni, drága barátom. Lehetne, mondom, csak épp nem érdemes, mert még következik számtalan másik dal, és ezernyi vérvörös rózsaszírom, mint megannyi skarlát betű egy Cortazar-novellában, és megannyi sziporkázó vörösborcsepp, melyek mint rubinkönnnyek folynak le a poharak oldalán, és olvadnak egygyé

„Senki sem ismer senkit és mindenki ismer mindenkit”

Elég, ha megkeresed a központot: állj a tér közepére, hunyd le a szemed, és nyugodtan bízd magad arra az össze nem téveszthető bűgő argentin melódiára

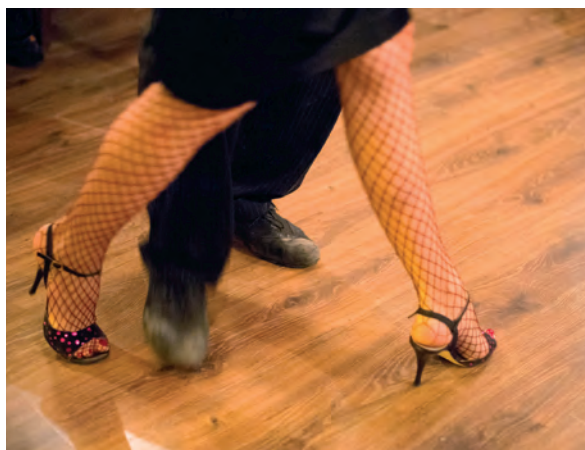
FOTÓK: BÍRÓ MÁRTON

ebben a végtelen táncfolyamban. És mindenik után azt érzed majd, hogy most jött el az utolsó pillanatod. De mindenik után jön még egy, aztán még egy, majd még egy tánc, és ez így megy sokáig, de legalábbis éjfélig biztosan...

Ha betérsz ide, tedd félre a mindentől kiábrándult, kiégett szkeptikus szemüvedet, ne keress fanyalogva divatot majmoló sznobokat és köl nibüdös újjagzdagokat. De azt se gondold, hogy a nyugdíjasok klubjába tévedtél. Itt mindenki időtlen és „egyszerű”, és nem a pénztárcáját, hanem a szívét viszi a placcra. Pár perc erejéig ugyan, de ott dobban és lüktet egy idegen karjaiban, mellkasán, akit, miután lecseng az utolsó jellegzetes akkord, már el is felejtett, és már azt figyel, ki a következő, akivel összevillan majd a tekintet a terem tulsó végéből, és máris forrósodik a padló... Senki sem ismer senkit, és mindenki ismer mindenkit, mert összeköti őket a TANGÓ varázsa.

Ja, bocs, majd elfeledtem, a GPS-koordináták: *Sevastia Könyvtár* abban a városban találod, ahol Európában először futott végig az utcákon a villanyfény. A Dóm-tér délnyugati sarkához közel, egy szecessziós sarki épület tőszomszédságába fészkelte be magát, alig kétszáz méterrel attól a háztól, ahol Savoyai Jenő őhercegsége pár száz évvel ezelőtt, miután kiűzte innen a törököket, unalmában megálmodta az ország legrégebbi sörgyárát. De ha a várost megtaláltad, akkor elég, ha megkeresed a központot: állj a tér közepére, hunyd le a szemed, és nyugodtan bízd magad arra az össze nem téveszthető bűgő argentin melódiára, az majd elvezet a szigetre. Ott találkozunk. De ha én nem is lennék, mert közben más szigetek felé sodródtam, a fontos, hogy Te itt légy. Mert ez azt jelenti: eljutott szívédig a bandonéon hangja. S ha egyszer lelkedbe lopta magát, soha nem felejtet: magával sodor, elragad, és te magad is egy szép mesévé leszel majd *Sevastia Könyvében*.

SIKE LAJOS

Várjuk „zalai” képviselőnket

Azt mondja a napokban Jani, a román-magyar határhoz tartozó farmer: lehet, hogy csak heccből írtam egyik cikkemben, hogy a magyar kormány nem az eladó erdélyi földekre kellene figyeljen, hanem azokra a területekre, amelyeket a határ túlsó oldalán a románok bagóért vásárolnak fel. Ezeket kellene megvenni és ottani fiatal vállalkozóknak olcsón bérbe adni vagy ajándékozni. Hátha sikerül röghöz kötni őket. Szerinte sokkal komolyabb a helyzet, mintsem gondoljuk. Ha így megy tovább, hiába tágul a nemzet hét országhatáron át akár Alaszkáig és Kamcsatkáig, Magyarország területileg tovább zsugorodik. Az áttelepült románok egyelőre csak anyanyelvi óvodát és elemi iskolát kérnek, de közel az idő, amikor emelik a mércét.

Hogy miként nyomulnak, ehhez találó példát adott jegyzetében Szilágyi Aladár. Egy bennünket nem túlságosan szerető váradi román értelmiségi család, a már-már a feledés homályából előbányászott magyar nagymami papírja alapján kapott kettős állampolgárságot, s a jövőjére gondolva szép nagy kertes házat vásárolt odaát. Magam is több példát ismerek arra, hogy az egyszerű honosítás okán hogyan rendezik át magukat olyanok, akiket csak szépnagypajjuk megsárgult fényképe emlékeztet magyar gyökereikre. Sokan úgy vélik, a száz éve még európai nagyhatalomnak számító Osztrák-Magyar Monarchia öröksége nagyobb biztonságot nyújthat számukra, mint Băsescu Nagy-Románia víziója. Jut eszembe: Fábíán István, a borsai erdő-közbertokosság igazgatója mesélte, hogy amikor megalakultak, a több száz borsai román gazda nem bízott a máramarosi román telekkönyvekben, s követelték, hogy a Besztercén örökölt osztrák-magyar térképeket is nézzék meg, mert azt tartják hitelesnek. A megye akkori magyar prefektusa szívesen megmutatta nekik.

A kettős állampolgárság és az általa nyerhető szavazatok bővületében az avasiak, mócok, máramarosiak, zarándiak nyomulására alig figyelnek Pesten. Pedig épp a magyar diplomata kifecsegte erdélyi földvásárlás kapcsán kaptak példát Bukaresttől, hogy „az ország nem eladó”. Gyorsan hoztak egy olyan törvényt, mely szerint külföldi annyi földet vehet, mint amennyi az ő országában vásárolható. Pesti válaszról nem tudunk, de arról igen, hogy az anyaországi médiában az április 6-i választás előtt milyen sűrű volt a propaganda, hogy a határon túli magyarok ne felejtsek elküldeni szavazataikat. S az eredmény? Messze nem igazolta a pesti várakozáso-

kat. Az erdélyiek alig 75 ezren szavaztak, ami az itteni magyarság mindössze 6-7 százalékát teszi ki, de a kettős állampolgársággal rendelkezőknek is csak úgy ötödét. A nagy nemzeti cukkolással felmelegített szív gyorsan le is hűl. Lehűti a hétköznapi dolgainkra figyelő józan pragmatizmus.

A határon túliak által leadott érvényes voksok tán két jelöltet segítettek be a parlamentbe. Tegyük fel, az erdélyiek egy zalai jelöltet „küldtek”, aki már csak a távolság miatt sem járt sokat Erdélyben, kürtöskalácsot és köményes pálinkát arrafelé is árulnak az odatelepült székelyek. Mit oldhat meg nekünk akár Pesten, akár Bukarestben ez a minden bizonnyal jóra való és nemes szándékú úr? Ne áltassuk magunkat,

gyakorlatilag semmit! Legkevésbé olyasmit, amit az éppen kormányon lévő RMDSZ nem tud. Hogy nyomásgyakorlásra serkentheti ügyeinkben a pesti parlamentet? Az ilyesmin csak nevetni lehet, nemegyszer tapasztaltuk, hogy az efféle próbálkozások több mint rosszul sülnek el, néha megalázóan rosszul.

Már csak ezért is mosolyt fakasztott a választási kampány ürügyén néhány erdélyi értelmiségi véleménye a Duna TV-ben. Ilyeneket mondtak: „Történelmi esély ez számunkra!”, „Most már mi is alakíthatjuk a magyar nemzet jövőjét!” Az egyik volt RMDSZ-es elöljáró, aki leváltása után a szervezet ellen fordult, még nagyobb blöfföt eresztett meg: „Sokan átérzik, hogy a nemzeti szavazással javíthatnak sorsukon!” Mikor és hol, kedves tanár úr? Zalában, Bécsújhelyen, Pusztinán, netán Caracalon, ahol Băsescu szerint a székely autonómia fővárosa lesz? Minek ez a hízélgés a pesti kormánynak és bölcs vezetőjének, amikor ön is jól tudja: a mi sorsunkon először, másodszor és harmadszor is itt kell javítani. S bármennyire nem tetszik nekünk, ez a román, s nem a magyar parlament vagy kormány kompetenciája.

Ami pedig „zalai képviselőnket” illeti, jöjjön csak bátran és gyakran Erdélybe. Ám hagyja otthon a fel-tupírozott nemzetpolitikát, s lehetőleg ne szónokoljon sem a történelmi Magyarországról, sem a trianoni fájdalmaokról, ám a két nép egymásraultalságáról és megbékélésének szükségességéről ejtethet pár biztató szót, meg arról, hogy a határok nélküli Európa mégis jobb nekünk, mint Antonescu marsall Nagy-Romániája és Ceaușescu lázasan hazafias szocializmusa.

A nagy nemzeti cukkolással felmelegített szív gyorsan le is hűl. Lehűti a hétköznapi dolgainkra figyelő józan pragmatizmus

TESZT

24-31 MAI/MAY 2014. MÁJUS 24-31.

TEMESVÁRI EURORÉGIÓS SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ
FESTIVALUL EUROREGIONAL DE TEATRU TIMIȘOARA
EUROREGIONAL THEATRE FESTIVAL TIMIȘOARA

TEATRUL MAGHIAR DE STAT
CSIKY GERGELY
ÁLLAMI MAGYAR SZÍNHÁZ
TIMIȘOARA | TEMESVÁR
www.tm-t.ro

BÉRLETEK ABONAMENTE

ABONAMENT 50 BÉRLET

50 LEI = 6 SPECTACOLE (5 LA ALEGERE)
PENTRU ELEVI, STUDENȚI ȘI PENSIONARI

50 LEJ = 6 ELŐADÁS (5 VÁLASZTHATÓ)
DIÁKOK ÉS NYUGDÍJASOK RÉSZÉRE

ABONAMENT 100 BÉRLET

100 LEI = 6 SPECTACOLE (5 LA ALEGERE)
PENTRU ADULTI

100 LEJ = 6 ELŐADÁS (5 VÁLASZTHATÓ)
FELNÖTTEK RÉSZÉRE

ABONAMENT 150 BÉRLET

150 LEI = 11 SPECTACOLE (10 LA ALEGERE)
VALABIL PENTRU TOATE SPECTACOLELE INVITATE

150 LEJ = 11 ELŐADÁS (10 VÁLASZTHATÓ)
ÉRVÉNYES MINDEN MEGHÍVOTT ELŐADÁSRA

PREȚUL BILETELOR: 20 LEI (10 LEI CU REDUCERE)
16 LEI (5 LEI CU REDUCERE) - LA SPECTACOLELE TEATRULUI MAGHIAR DE STAT CSIKY GERGELY
JEGYÁRAK: 20 LEJ (10 LEJ KEDVEZMÉNYESEN)
16 LEJ (10 LEJ KEDVEZMÉNYESEN) - A CSIKY GERGELY ÁLLAMI MAGYAR SZÍNHÁZ ELŐADÁSÁIRA

Programul casei de bilete:
LUNI - VINERI: 16 - 19 și cu 1 oră înaintea spectacolului
Tel: 0356-450.606, 0752-111.803
E-mail: ticket@tm-t.ro

A jegyiroda nyitvatartása:
HÉTFŐ - PÉNTEK: 16 - 19. és 1 órával minden előadás előtt
Tel: 0356-450.606, 0752-111.803
E-mail: ticket@tm-t.ro

bilete ONLINE jegyvásárlás: www.biletmaster.ro
www.teszt.ro

ERDÉLYT EURÓPÁBA

RMDSZ

✓ Elvittük Európába hagyományos termékeinket, a székely pityókat, a szatmári epret, a borvizeinket, bemutattuk szokásainkat, hagyományainkat, néptáncainkat.

! Meg kell mutatnunk, hogy Erdélyben egy életerős és népes magyar közösség él, amely fontos Romániában, a Kárpát-medencében és Európában is.

Minél több erdélyi magyar képviselőt kell küldenünk Brüsszelbe, mert a magyarok érdekeiért csak ők küzdenek, értékeinket csak ők viszik el Európába.

Május 25-én szavazzon az RMDSZ-re!